

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Νεοελληνική Γλώσσα

Α΄ Λυκείου

Τίτλος:

«Η αφήγηση ως πράξη επικοινωνίας»

Συγγραφή: ΠΟΛΥΞΕΝΗ ΜΠΙΛΛΑ

Εφαρμογή: ΠΟΛΥΞΕΝΗ ΜΠΙΛΛΑ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Θεσσαλονίκη 2014

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας γλώσσας: Δημήτρης Κουτσογιάννης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Η αφήγηση ως πράξη επικοινωνίας

Εφαρμογή σεναρίου

Πολυξένη Μπίλλα

Δημιουργία σεναρίου

Πολυξένη Μπίλλα

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Γλώσσα

Τάξη

Α΄ Λυκείου

Σχολική μονάδα

Πρότυπο Πειραματικό Λύκειο Αγίων Αναργύρων

Χρονολογία

Από 08-10-2013 έως 21-10-2013

Διδακτική/θεματική ενότητα

«Έκφραση-Έκθεση», τεύχος Α΄, Γενικό Λύκειο, ενότητα «[Αφήγηση](#)», υποενότητες:

1. Ορισμός της αφήγησης, 2. Αφηγηματικό περιεχόμενο και αφηγηματική πράξη, 3. Αφηγηματικά είδη, το ύφος και ο σκοπός τους, 4. Ποιος αφηγείται, 5. Η οπτική γωνία στην αφήγηση (εκτός από το μέρος «Η οπτική γωνία στη λογοτεχνική αφήγηση»).

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

5 διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: Εργαστήριο Πληροφορικής

II. Εικονικός χώρος: Λογισμικό εννοιολογικής χαρτογράφησης

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Για την υλοποίηση του σεναρίου απαιτήθηκαν:

- Διαθέσιμο εργαστήριο πληροφορικής·
- Βιντεοπροβολέας και οθόνη προβολής ή διαδραστικός πίνακας·
- Φορητή συσκευή αποθήκευσης (flash USB) για μεταφορά των εργασιών·
- Εξοικείωση του εκπαιδευτικού με λογισμικά εννοιολογικής χαρτογράφησης·
- Εξοικείωση του εκπαιδευτικού και των μαθητών με:
 - ✓ την αξιοποίηση λογισμικών γενικής χρήσης, όπως ο επεξεργαστής κειμένου, και ανοιχτών ηλεκτρονικών μαθησιακών περιβαλλόντων, όπως τα ηλεκτρονικά λεξικά·
 - ✓ τον ομαδοσυνεργατικό τρόπο διερεύνησης, ερμηνείας και οικοδόμησης της γνώσης·

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Πολυξένη Μπίλλα, Η αφήγηση ως πράξη επικοινωνίας, Νεοελληνική Γλώσσα Α΄ Λυκείου, 2013.

Το σενάριο αντλεί

Το σενάριο επικοινωνεί ως προς τη διερεύνηση χαρακτηριστικών της αφήγησης με τις διδακτικές προτάσεις:

Πολυξένη Μπίλλα, Η γλώσσα των νέων, Νεοελληνική Γλώσσα Α΄ Λυκείου, 2012 και

Πολυξένη Μπίλλα, Οικογενειακές ιστορίες, Νεοελληνική Γλώσσα Α΄ Λυκείου, 2013.

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Κατά την εφαρμογή του σεναρίου και σύμφωνα με τα οριζόμενα στη διδακτική πρόταση (Μπίλλα 2013β: 4-5) αξιοποιήθηκαν οι ΤΠΕ και η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία για τη διερευνητική προσέγγιση της αφήγησης ως πράξης επικοινωνίας. Κατά το πρώτο δίωρο, κάθε ομάδα μελέτησε βάσει φύλλου εργασίας ένα κείμενο που ανήκει σε αφηγηματικό είδος διαφορετικό από αυτό των υπολοίπων ομάδων (ιστοριογραφία, δημοσιογραφική είδηση, λογοτεχνική αφήγηση, βιογραφικό σημείωμα, απομνημονεύματα, ημερολόγιο). Στόχος της δραστηριότητας ήταν να προσδιορίσουν οι μαθητές στοιχεία που έχουν σχέση με το περιεχόμενο, τον τρόπο οργάνωσης των πληροφοριών, τις προϋποθέσεις, τον σκοπό, τις λεξικογραμματικές επιλογές και το ύφος της αφήγησης, ώστε σε πρώτη φάση να μπορούν να ξεχωρίσουν ανάμεσα σε διαφορετικού τύπου κείμενα αυτά που ανήκουν στον κειμενικό τύπο της αφήγησης.

Κατά το δεύτερο δίωρο, με αφετηρία κείμενα αφήγησης διαφορετικά για κάθε ομάδα (κατάθεση αυτόπτη μάρτυρα, βιογραφία, μήνυση, σύντομη είδηση, ανεπτυγμένη είδηση-αφήγηση, μυθιστόρημα) και αξιοποιώντας τις πληροφορίες που δίνονταν σε αυτά, οι μαθητές κλήθηκαν να γράψουν κείμενο διαφορετικού αφηγηματικού είδους από το αρχικό. Ενεπλάκησαν δηλαδή σε μια διαδικασία δημιουργικής γραφής που προϋποθέτει διαφορετικές επιλογές στο επίπεδο της οπτικής γωνίας, του ύφους, της επιλογής και οργάνωσης των πληροφοριών. Κατά αυτόν τον τρόπο, οι μαθητές είχαν τη δυνατότητα να εφαρμόσουν με κριτικό τρόπο τις αποκτηθείσες γνώσεις, αλλά και να ασκηθούν στην παραγωγή λόγου σε καθορισμένες περιστάσεις επικοινωνίας.

Κατά τη διάρκεια της 5^{ης} διδακτικής ώρας εφαρμογής του σεναρίου, συμπλήρωσαν εννοιολογικό χάρτη που αποδελτιώνει τα χαρακτηριστικά της

αφήγησης ως πράξης επικοινωνίας και αξιολογεί την επίτευξη στόχων που σχετίζονται με τις γνώσεις για τη γλώσσα και τους γραμματισμούς.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Όπως σημειώνεται στη συνταγμένη μορφή του σεναρίου (Μπίλλα 2013β: 5-6), ο κεντρικός άξονας γύρω από τον οποίο αυτό αρθρώνεται είναι οι πολυγραμματισμοί. Πρόκειται για προσέγγιση που δίνει έμφαση στην «τριβή» των μαθητών με κειμενικά είδη και τύπους από ένα ευρύ ρεπερτόριο πηγών και μέσων με στόχο να αποκτήσουν μια «κριτική μεταγλώσσα», για να κατανοούν την κοινωνικοπολιτισμική δύναμη των κειμένων αυτών και των σχετικών κοινωνικών πρακτικών (Kalantzis & Cope 2001).

Σύμφωνα δε και με το Νέο Πρόγραμμα Σπουδών για τη Νεοελληνική Γλώσσα στην Α΄ Λυκείου, τα κείμενα λειτουργούν ως «πόροι» από τους οποίους δίνεται η δυνατότητα στους μαθητές να αποκτήσουν δεξιότητες γλώσσας και γραμματισμού απαραίτητες για τη διαμόρφωσή τους ως πολιτών εγγράμματων και κριτικά σκεπτόμενων (Ν.Π.Σ. 2011: 21053). Σε αυτό το πλαίσιο, γλωσσικοί στόχοι του σεναρίου, όπως η εξοικείωση των μαθητών με τα βασικά χαρακτηριστικά και τη μεταγλώσσα που σχετίζεται με τον κειμενικό τύπο της αφήγησης, δεν αποτελούν αυτοσκοπό, αλλά συναρτώνται και διευκολύνουν την κριτική ανάγνωση, αλλά και παραγωγή κειμένων ενταγμένων σε επικοινωνιακό πλαίσιο.

Βασικός στόχος κατά την εφαρμογή του σεναρίου ήταν η καλλιέργεια τόσο της κειμενικής (discourse/textual competence) όσο και της πραγματολογικής ικανότητας (pragmatic competence) των μαθητών. Η πρώτη προσδιορίζεται ως δυνατότητα κατανόησης αλλά και παραγωγής κειμενικών ειδών και τύπων σε συγκεκριμένες επικοινωνιακές περιστάσεις, ενώ η δεύτερη περιγράφεται ως δυνατότητα επικοινωνίας μέσω επιλογής των κατάλληλων δομικών, λεξιλογικών και υφολογικών

στοιχείων ανάλογα με το είδος του κειμένου, την επικοινωνιακή περίσταση, την προθετικότητα του πομπού και την κοινωνική ταυτότητα του δέκτη (Μιχάλης 2009: 2).

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Επιδιώχθηκε οι μαθητές:

- Να κατανοήσουν ότι τα αφηγηματικά κείμενα σε επίπεδο περιεχομένου και οργάνωσης των πληροφοριών αλλά και σε επίπεδο λεξικογραμματικών επιλογών αποτυπώνουν την οπτική γωνία του αφηγητή, η οποία είναι συνάρτηση της κοινωνικής και πολιτισμικής του ταυτότητας.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Επιδιώχθηκε οι μαθητές:

- Να εξοικειωθούν με το περιεχόμενο βασικών εννοιών που σχετίζονται με την αφήγηση, όπως «αφηγητής», «αφηγηματικό περιεχόμενο», «αφηγηματική πράξη», «οπτική γωνία της αφήγησης».
- Να γνωρίσουν τα είδη των αφηγηματικών κειμένων.
- Να κατανοήσουν τον ρόλο των αιτιακών και χρονικών σχέσεων και να καταστούν ικανοί να τις εντοπίζουν στα αφηγηματικά κείμενα.
- Να προσδιορίσουν μακροκειμενικές επιλογές στα αφηγηματικά κείμενα, όπως η οργάνωση του χρόνου.
- Να επισημάνουν το είδος των ρηματικών προσώπων και χρόνων στην αφήγηση, ανάλογα με το είδος του αφηγηματικού κειμένου, τον σκοπό του και την οπτική γωνία του αφηγητή.
- Να προσδιορίσουν τις υφολογικές επιλογές μιας αφήγησης ανάλογα με την επικοινωνιακή περίσταση.

Γραμματισμοί

Επιχειρήθηκε οι μαθητές:

- Να αναγνωρίσουν τον ρόλο της γλώσσας στη συγκρότηση των αφηγηματικών κειμένων (γλωσσικός γραμματισμός).
- Να εξοικειωθούν κριτικά με την αφήγηση και τις ποικίλες εκδοχές της: στο σχολικό πλαίσιο, στην καθημερινότητα, στη Λογοτεχνία, στην Ιστορία (γλωσσικός – κριτικός γραμματισμός).
- Να καλλιεργήσουν αφηγηματικές ικανότητες, προβαίνοντας στις κατάλληλες επιλογές, ανάλογα με το αφηγηματικό είδος (γλωσσικός γραμματισμός).
- Να προσδιορίσουν στα αφηγηματικά κείμενα τα χαρακτηριστικά εκείνα που τα διαφοροποιούν από κείμενα διαφορετικού κειμενικού τύπου, όπως περιγραφής ή επιχειρηματολογίας (γλωσσικός – κριτικός γραμματισμός).
- Να γνωρίσουν το περιβάλλον της [Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα](#) (ψηφιακός γραμματισμός).
- Να εξοικειωθούν με την αναζήτηση σε ηλεκτρονικά λεξικά (ψηφιακός γραμματισμός).
- Να συγκρίνουν τα λεξικά αυτά ως προς το περιεχόμενο και τη δομή των λημμάτων τους και να επισημάνουν τις ειδολογικές διαφορές τους (κριτικός γραμματισμός).
- Να ασκηθούν στην αξιοποίηση λογισμικών γενικής χρήσης, όπως ο επεξεργαστής κειμένου (ψηφιακός γραμματισμός).
- Να ασκηθούν στην ηλεκτρονική αξιολόγηση μέσω συμπλήρωσης ή δημιουργίας εννοιολογικού χάρτη (ψηφιακός γραμματισμός).

Διδακτικές πρακτικές

Οι διδακτικές πρακτικές που αξιοποιήθηκαν στην εφαρμογή του σεναρίου βασίζονται στις αρχές της διερευνητικής και συνεργατικής μάθησης. Οι μαθητές αξιοποίησαν ψηφιακούς πόρους για ανάγνωση και γραφή, προσέγγισαν με κριτικό τρόπο ποικίλα

αφηγηματικά κείμενα, ασκήθηκαν στη δημιουργική γραφή σε ηλεκτρονικό περιβάλλον, αξιολόγησαν και αξιολογήθηκαν σε ένα πλαίσιο ενεργητικής μάθησης και μαθητοκεντρικής διδασκαλίας.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Αφετηρία εφαρμογής του σεναρίου αποτέλεσε η υιοθέτηση του σκεπτικού που αναφέρεται στην οικεία ενότητα της διδακτικής πρότασης (Μπίλλα 2013β: 9). Σύμφωνα με αυτήν, «τα αφηγηματικά κείμενα εντάσσονται τόσο στην καθημερινότητα του προφορικού λόγου των μαθητών όσο και στις ακουστικές και αναγνωστικές προσλαμβάνουσές τους. Αποτελούν δε σημαντικό μέρος τόσο του σχολικού λόγου που αναπτύσσεται σε επίπεδο προφορικό και γραπτό όσο και των κειμένων που περιλαμβάνονται στα διδακτικά εγχειρίδια. Θεωρείται, λοιπόν, σημαντικό να εμπλακούν οι μαθητές σε δραστηριότητες διερεύνησης των χαρακτηριστικών τους, αλλά και αξιοποίησης αυτών για την παραγωγή δικών τους αφηγηματικών κειμένων που πληρούν τις προϋποθέσεις μιας αποτελεσματικής επικοινωνίας.»

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το διδακτικό σενάριο συνδέεται με την ενότητα του σχολικού εγχειριδίου της Α΄ Λυκείου με τίτλο «Αφήγηση» και εστιάζει στις υποενότητες: 1. Ορισμός της αφήγησης, 2. Αφηγηματικό περιεχόμενο και αφηγηματική πράξη, 3. Αφηγηματικά είδη, το ύφος και ο σκοπός τους, 4. Ποιος αφηγείται, 5. Η οπτική γωνία στην αφήγηση (εκτός από το μέρος «Η οπτική γωνία στη λογοτεχνική αφήγηση»). Εντάσσεται δε στην 3η θεματική ενότητα του Νέου Προγράμματος Σπουδών της Α΄ Λυκείου, δομημένη πάνω στον ακόλουθο άξονα: «Το κείμενο: η δομή, τα χαρακτηριστικά του και η ποικιλότητά του».

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Οι ΤΠΕ αξιοποιήθηκαν κατά την εφαρμογή του σεναρίου ως μέσα πρακτικής γραμματισμού (μέσα για ανάγνωση, γραφή και αναπαράσταση της γνώσης). Οι μαθητές ασκήθηκαν στη χρήση ανοιχτών ψηφιακών περιβαλλόντων, όπως τα ηλεκτρονικά λεξικά, στη χρήση του επεξεργαστή κειμένου για την παραγωγή γραπτών κειμένων, αλλά και στην αξιοποίηση λογισμικού εννοιολογικής χαρτογράφησης για αναπαράσταση και αξιολόγηση της αποκτηθείσας γνώσης. Παράλληλα, είχαν τη δυνατότητα να αποκτήσουν άμεση αντίληψη των χαρακτηριστικών και της ευχρηστίας τους. Ειδικότερα, η αξιοποίηση του εννοιολογικού χάρτη δίνει τη δυνατότητα στους μαθητές να οπτικοποιήσουν τις σχέσεις μεταξύ εννοιών (Δαβή & Μακρής 2008: 6) και εν προκειμένω αυτών που σχετίζονται με την αφήγηση ως διαδικασία αλλά και κειμενικό αποτέλεσμα.

Κείμενα

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Α' Λυκείου:

«[Κώστας Βάρναλης \(1884-1974\)](#)» Βιογραφικό σημείωμα

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Β' Λυκείου:

Γ. Σεφέρης, [Επί Ασπαλάθων](#)

Νεοελληνική Γλώσσα Α' Γυμνασίου:

[Κείμενο 5 \[Βιογραφία του Σπύρου Λούη\]](#)

Νεοελληνική Γλώσσα Β' Γυμνασίου:

«[Παράδειγμα1](#)»

Ρενέ Γκοσινί – Ζαν Ζακ Σανπέ [[Μιλάτε με το διπλανό σας](#)], *Ο μικρός Νικόλας και η παρέα του* (μτφρ. Ανδρέας Καρακίτσιος). Αθήνα: Σύγχρονοι ορίζοντες 2000

Έκφραση - Έκθεση Α' Γενικού Λυκείου:

[Κατάθεση αυτόπτη μάρτυρα σε τροχαίο ατύχημα](#)

[Κείμενο 5](#), Γιάννη Μπεράτη, *Μια ματιά στο εργαστήρι του Γ. Μπεράτη, Το Πλατύ Ποτάμι*, Αθήνα: Ερμής 1973, σ. 467-468

Μήνυση φοιτητών

Αρχαία Ιστορία Α΄ Γυμνασίου:

«Η τύχη των ελληνιστικών κρατών»

Φυσική Αγωγή Α΄, Β΄, Γ΄, Γυμνασίου:

«Η ενόργανη γυμναστική ως μορφή άσκησης»

Εφαρμογές Πληροφορικής Υπολογιστών Α΄, Β΄, Γ΄ Λυκείου Γενικής Παιδείας:

«Όλα αλλάζουν»

Φυσική Γ΄ Λυκείου Γενικής Παιδείας

«Το φασματοσκόπιο»

Κονόμος Ντίνος, «Διήγηση Θεόδωρου Κολοκοτρώνη» [στο:] *Ο Γεώργιος Τερτσέτης και τα ευρισκόμενα έργα του*, Αθήνα: Έκδοση Βιβλιοθήκης της Βουλής των Ελλήνων 1984 [διαθέσιμο και σε μορφή *.pdf]

«17 ημέρες κυκλωμένοι από κροκοδείλους», εφ. *Τα Νέα* (15/03/2003) [στο:] Σώμα Κειμένων της εφ. *ΤΑ ΝΕΑ* από την *Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα*

«Βουτιά θανάτου με Ι.Χ.», εφ. *Τα Νέα* (15/01/2003) [στο:] Σώμα Κειμένων της εφ. *ΤΑ ΝΕΑ* από την *Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα*

«Εισαγωγή: Ο Ελληνισμός εκτός των εθνικών συνόρων», στον Κόμβο «Ελληνική Ιστορία» του Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού

«Ισόβιο αποκλεισμό σε δύο διαιτητές επέβαλε η UEFA», *ΤΑ ΝΕΑgr*

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

1^ο ΔΙΩΡΟ [Εργαστήριο Πληροφορικής 08/10/2013]

Πριν από την έναρξη της διδασκαλίας, είχα αποθηκεύσει στην επιφάνεια εργασίας των υπολογιστών στους οποίους θα δούλευε η κάθε ομάδα το φύλλο εργασίας που αντιστοιχούσε σε αυτήν. Επίσης είχα φωτοτυπήσει το φύλλο εργασίας κάθε ομάδας, για να το δώσω και σε έντυπη μορφή.

Οι 27 μαθητές του τμήματος ήταν ήδη χωρισμένοι σε έξι ομάδες με βάση τη θεωρία πολλαπλής νοημοσύνης του Gardner.

1^η διδακτική ώρα

Όταν οι μαθητές προσήλθαν στο Εργαστήριο Πληροφορικής, τους ζήτησα να καταλάβουν ανά ομάδες δύο σταθμούς εργασίας η καθεμιά, ώστε να συντονίσουν καλύτερα την εργασία τους, δουλεύοντας σε υποομάδες. Αφού τους ενημέρωσα για το περιεχόμενο και τη στοχοθεσία αυτής της πρώτης φάσης του σεναρίου, διερεύνησα την πρότερη γνώση τους σχετικά με την αφήγηση μέσω του ερωτήματος «Τι είναι αφήγηση;». Οι μαθητές έδωσαν απαντήσεις, όπως «ένας τρόπος να περιγράψουμε κάτι», «η παράθεση ενός συμβάντος», «η γραπτή ή προφορική αναφορά σε ένα γεγονός».

Στη συνέχεια, αφού έδωσα στις ομάδες τα ονόματα «Ομάδα Α», «Ομάδα Β», «Ομάδα Γ», «Ομάδα Δ», «Ομάδα Ε» και «Ομάδα ΣΤ», ξεκινώντας από αριστερά όπως κάθονταν, τις κάλεσα να ενεργοποιήσουν τους υπολογιστές και να ανοίξουν από την επιφάνεια εργασίας το αρχείο με το φύλλο εργασίας που αντιστοιχούσε στην ομάδα τους (είχα υπολογίσει σε ποιους σταθμούς θα καθόταν κάθε ομάδα και είχα αποθηκεύσει εκεί το αντίστοιχο φύλλο εργασίας). Σε κάθε ομάδα έδωσα το σχετικό φύλλο και σε έντυπη μορφή. Τους έδωσα λίγα λεπτά για να μελετήσουν την αποστολή τους και να αναλάβουν ρόλους χειριστών Η/Υ, γραμματέα, συντονιστή, εκπροσώπου, διαμεσολαβητή (ανάλογα με τον αριθμό των μελών της ομάδας).

Σύμφωνα με τις οδηγίες του φύλλου εργασίας, οι μαθητές αρχικά έπρεπε να αναζητήσουν σε όλα τα ηλεκτρονικά λεξικά της [Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα](#) τον ορισμό του όρου «αφήγηση» και να τον καταγράψουν στο φύλλο, συζητώντας τη συνάφειά του ή μη με τους ορισμούς που οι ίδιοι είχαν δώσει. Με δεδομένο ότι από την αναζήτηση προέκυπταν δύο λήμματα, ένα από το Λεξικό Τριανταφυλλίδη και ένα από το Λεξικό Γεωργακά, οι μαθητές κλήθηκαν να επισημάνουν τις διαφορές στο περιεχόμενο και τη δομή του κάθε λήμματος, καθώς και στο είδος του λεξικού.

Καθώς παρακολουθούσα την εργασία των ομάδων, συνειδητοποίησα ότι σε μία ομάδα οι μαθητές δεν είχαν διαβάσει προσεκτικά την εκφώνηση. Συγκεκριμένα, ενώ έπρεπε να κάνουν αναζήτηση του όρου «αφήγηση» σε όλα τα λεξικά της Πύλης για

την Ελληνική Γλώσσα, ακολούθησαν την επιλογή «Αναζήτηση στην Πύλη». Όταν τους ζήτησα να μου διαβάσουν την εκφώνηση της δραστηριότητας, μου διάβαζαν μέρος της, π.χ. «Να αναζητήσετε στην Πύλη». Τους συνέστησα να είναι πιο προσεκτικοί και να συνεχίσουν την εργασία τους βάσει της προσεκτικής ανάγνωσης των εκφωνήσεων.

Αφού ολοκλήρωσαν αυτό το μέρος της εργασία τους, ζήτησα από όποια ομάδα ήθελε να ανακοινώσει μέσω του εκπροσώπου της το αποτέλεσμα της. Στη συνέχεια κάλεσα τους εκπροσώπους των υπόλοιπων ομάδων να δώσουν τις απαντήσεις της δικής τους ομάδας, στην περίπτωση που ήταν διαφορετικές. Οι μαθητές επισήμαναν ότι στα λεξικά ο ορισμός ήταν πιο σαφής και πλήρης και διέφερε από τους δικούς τους κυρίως στην έννοια γένος («παρουσίαση» και όχι «περιγραφή» γεγονός, όπως εκείνοι είχαν πει). Οι περισσότεροι, επίσης, επισήμαναν τις διαφορές μεταξύ των λεξικών. Μια ενδεικτική απάντηση είναι η παρακάτω:

Στο λεξικό Τριανταφυλλίδη εξηγείται ο ορισμός της αφήγησης, ενώ στο Λεξικό Γεωργακά επισημαίνονται λέξεις και φράσεις που χαρακτηρίζουν και συνοδεύουν την αφήγηση. Το λεξικό Τριανταφυλλίδη είναι λεξικό της Ν.Ε. ενώ το λεξικό Γεωργακά είναι Ελληνοαγγλικό λεξικό.

Στη συνέχεια, οι ομάδες εργάστηκαν έως το τέλος της διδακτικής ώρας με άξονα τα κείμενα που περιλαμβάνονταν στο φύλλο εργασίας τους. Το κείμενο κάθε ομάδας ήταν διαφορετικό και ανήκε σε διαφορετικό αφηγηματικό είδος. Η Ομάδα Α είχε να μελετήσει το κείμενο «Εισαγωγή: Ο Ελληνισμός εκτός των εθνικών συνόρων» από τον Κόμβο «Ελληνική Ιστορία» του Ιδρύματος Μείζονος Ελληνισμού (βλ. Φύλλο Εργασίας Ομάδας Α). Η Ομάδα Β είχε να εργαστεί πάνω στη δημοσιογραφική είδηση «Ισόβιο αποκλεισμό σε δύο διαιτητές επέβαλε η UEFA», δημοσιευμένη στην ηλεκτρονική εφημερίδα *TA NEAgr* (βλ. Φύλλο Εργασίας Ομάδας Β). Η Ομάδα Γ να μελετήσει το ποίημα του Γ. Σεφέρη Επί Ασπιάθων ως λογοτεχνική αφήγηση από το ηλεκτρονικό βιβλίο των *Κειμένων της Νεοελληνικής*

Λογοτεχνίας Β' Λυκείου (βλ. [Φύλλο Εργασίας Ομάδας Γ](#)). Η Ομάδα Δ έπρεπε να μελετήσει το βιογραφικό σημείωμα «[Κώστας Βάρναλης \(1884-1974\)](#)» από το ηλεκτρονικό βιβλίο των *Κειμένων της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Α' Λυκείου* (βλ. [Φύλλο Εργασίας Ομάδας Δ](#)). Η Ομάδα Ε να μελετήσει απομνημονεύματα και συγκεκριμένα να εστιάσει στη 2^η παράγραφο του κειμένου [Αφήγηση Θεόδωρου Κολοκοτρώνη](#) (βλ. [Φύλλο Εργασίας Ομάδας Ε](#)). Τέλος, η Ομάδα ΣΤ είχε να μελετήσει ένα ημερολόγιο· πρόκειται για το [Κείμενο 5](#) από το ηλεκτρονικό βιβλίο της *Έκφρασης - Έκθεσης Α' Γενικού Λυκείου* (βλ. [Φύλλο Εργασίας Ομάδας ΣΤ](#)).

Μέσα από τη μελέτη των κειμένων και τις ερωτήσεις που τα συνόδευαν στο φύλλο εργασίας επιδιώχθηκε καταρχάς οι μαθητές να κατανοήσουν ότι υπάρχουν ποικίλα είδη αφήγησης που το καθένα εξυπηρετεί διαφορετικό σκοπό και χρησιμοποιεί ανάλογη γλωσσική ποικιλία, αλλά και να εξοικειωθούν με τη μεταγλώσσα της αφήγησης, όπως «αφηγητής», «αφηγηματικό περιεχόμενο», «αφηγηματική πράξη», «οπτική γωνία στην αφήγηση». Πιο συγκεκριμένα και με βάση το κείμενό της, κάθε ομάδα κλήθηκε να προσδιορίσει:

- ❖ Ποιος ήταν ο πομπός / αφηγητής και ποιος ο δέκτης της αφήγησης.
- ❖ Αν ο αφηγητής συμμετείχε στα γεγονότα που αφηγούταν (άμεση γνώση) ως πρωταγωνιστής ή ως αυτόπτης μάρτυρας ή δεν μετείχε (έμμεση γνώση).
- ❖ Το ρηματικό πρόσωπο και τον ρηματικό χρόνο που επικρατούσε στην αφήγηση.
- ❖ Τι αφορούσαν οι πληροφορίες που έδινε ο πομπός (τον τόπο, τον χρόνο, τα πρόσωπα, τα –πιθανά– αίτια του γεγονότος ή των γεγονότων, τη χρονική διαδοχή των συμβάντων).
- ❖ Τα συμβάντα που συνδέονταν αιτιολογικά μεταξύ τους, καθώς και τους δείκτες αιτιότητας, όπου αυτοί υπήρχαν.
- ❖ Τους χρονικούς δείκτες της αφήγησης που δήλωναν τη χρονική αλληλουχία των γεγονότων.

- ❖ Την κατηγορία αφηγηματικού είδους στην οποία ανήκε το κείμενο (Αφήγηση πραγματικού γεγονότος – Αφήγηση πλασματικού γεγονότος ή Μεικτή αφήγηση).
- ❖ Αν η αφήγηση εξυπηρετούσε στόχους της Λογοτεχνίας (μυθοπλαστική αφήγηση), στόχους της Ιστορίας (ιστορική αφήγηση) ή καθημερινές ανάγκες (ρεαλιστική αφήγηση).
- ❖ Τον συγκεκριμένο στόχο της αφήγησης σε κάθε κείμενο.
- ❖ Το αφηγηματικό είδος στο οποίο ανήκε το κείμενο, αφού λάμβαναν υπόψη τον πομπό, τον δέκτη, το περιεχόμενο, τον σκοπό, το ύφος, τη δομή του (Ιστοριογραφία, Βιογραφικό σημείωμα, Βιογραφία, Αυτοβιογραφία, Μυθιστορηματική βιογραφία, Ημερολόγιο, Απομνημονεύματα, Μαρτυρία/Μαρτυρική κατάθεση, Προσωπική αφήγηση, Υπηρεσιακή αναφορά, Επιστημονική ανακοίνωση, Πρακτικά συνεδρίασης, Επιστολή διαμαρτυρίας, Επιστολή/αλληλογραφία, Μυθιστόρημα, Ιστορικό μυθιστόρημα, Αφηγηματικό ποίημα, Παραμύθι, Είδηση/ρεπορτάζ/αθλητική αφήγηση, Χρονογράφημα/Ευθυμογράφημα, Σενάριο, Δικανική (νομική) αφήγηση, Μήνυση, Ηλεκτρονική/διαδικτυακή επικοινωνία: chat, e-mail, sms).
- ❖ Το ύφος του αφηγηματικού κειμένου, λαμβάνοντας υπόψη τον πομπό, τον δέκτη, τον τόπο, τον χρόνο, το περιεχόμενο, τον σκοπό της επικοινωνίας, το είδος του αφηγηματικού κειμένου και το μέσο/κανάλι που είχε χρησιμοποιηθεί. Στο σημείο αυτό δινόταν ενεργός σύνδεσμος για τα επίπεδα ύφους από το βιβλίο των [Γλωσσικών Ασκήσεων](#).

Στη συνέχεια του φύλλου δίνονταν πέντε κείμενα κοινά για όλες τις ομάδες τα οποία ανήκαν σε διαφορετικό κειμενικό τύπο (περιγραφή, αφήγηση, επιχειρηματολογία) και ζητούνταν από τους μαθητές να προσδιορίσουν αυτά που ανήκαν στον κειμενικό τύπο της αφήγησης, αιτιολογώντας τις επιλογές τους. Οι περισσότερες ομάδες κατέγραψαν απλά τον αριθμό του κειμένου χωρίς αιτιολόγηση. Δεν πρόλαβαν, όπως είπαν, και διαβεβαίωσαν ότι ήταν σε θέση να αιτιολογήσουν

προφορικά την επιλογή τους. Μία ομάδα, επισήμανε τα αφηγηματικά κείμενα, αιτιολόγησε την επιλογή της, αλλά και προσδιόρισε τα χαρακτηριστικά των άλλων κειμένων:

Κείμενο Α

Έχουμε αφήγηση, διότι υπάρχει παρουσίαση γεγονότων με λογική και χρονική σειρά.

Κείμενο Β

Το παραπάνω κείμενο δεν είναι αφηγηματικό, καθώς περιγράφει ένα αντικείμενο και δεν έχουμε εξέλιξη δράσης.

Κείμενο Γ

Το παραπάνω κείμενο παρουσιάζει στοιχεία αφήγησης, καθώς παρουσιάζει ιστορικά γεγονότα με χρονολογική σειρά.

Κείμενο Δ

Δεν έχουμε αφήγηση στο παραπάνω κείμενο, επειδή απλά εμφανίζονται τα αίτια της μεγάλης επιτυχίας των υπολογιστών.

Κείμενο Ε

Τέλος, το παραπάνω κείμενο, δεν είναι αφηγηματικό, γιατί παρουσιάζει τα αποτελέσματα της ενόργανης γυμναστικής και δεν αφηγείται ένα γεγονός.

2^η διδακτική ώρα

Κατά τη δεύτερη διδακτική ώρα και βάσει του χρονοδιαγράμματος στη διδακτική πρόταση, οι ομάδες παρουσίασαν τη δουλειά τους στην ολομέλεια. Από κάθε ομάδα ζήτησα να διαβάσει το κείμενο πάνω στο οποίο εργάστηκε, ενώ εγώ το πρόβαλα μέσω βιντεοπροβολέα. Επέστησα δε την προσοχή των υπόλοιπων ομάδων στις παρουσιάσεις, με την επισήμανση ότι θα καλούνταν στην επόμενη φάση να συμπληρώσουν εννοιολογικό χάρτη με τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξαν όλες οι ομάδες.

Κατά την παρουσίαση της Ομάδας Δ, ανέκυψε εκ νέου το πρόβλημα της βιαστικής ανάγνωσης των εκφωνήσεων. Είναι αλήθεια, ότι, καθώς το είχα επισημάνει αυτό την προηγούμενη διδακτική ώρα σε όλους, δεν περίμενα ότι θα επαναληφθεί. Πιο συγκεκριμένα, αποδείχθηκε ότι η ομάδα δούλεψε σε λάθος κείμενο: ενώ έπρεπε να μελετήσει το βιογραφικό σημείωμα του Κώστα Βάρναλη, το οποίο έπεται του ποιήματος «Οι πόνοι της Παναγιάς» που ανθολογείται στο βιβλίο των ΚΝΛ Α΄ Λυκείου, δούλεψε με κείμενο αναφοράς το ποίημα! Οι μαθητές της ομάδας στενοχωρήθηκαν πολύ και ζήτησαν να μην παραδώσουν τη δουλειά τους, πράγμα το οποίο δέχθηκα. Όμως αυτό βοήθησε όλους να συνειδητοποιήσουν τη σημασία της προσεκτικής ανάγνωσης των εκφωνήσεων.

Για τα συμπληρωμένα φύλλα εργασίας των ομάδων, πλην της Ομάδας Δ, βλ. στα «Τεκμήρια» τον φάκελο για το 1^ο Φύλλο Εργασίας.

2^ο ΔΙΩΡΟ [Εργαστήριο Πληροφορικής 15/10/2013]

Πριν από την έναρξη της φάσης αυτής, είχα αποθηκεύσει στην επιφάνεια εργασίας των υπολογιστών στους οποίους θα δούλευε η κάθε ομάδα το φύλλο εργασίας που αντιστοιχούσε σε αυτήν και είχα φωτοτυπήσει τα φύλλα εργασίας, ώστε να τα μοιράσω και σε έντυπη μορφή. Είχα, επίσης, δημιουργήσει ατελή εννοιολογικό χάρτη, αξιοποιώντας το λογισμικό εννοιολογικής χαρτογράφησης CmapTools (βλ. συνοπτική παρουσίαση σχετικών εργαλείων [εδώ](#) και για το CmapTools [εδώ](#)), προκειμένου να συμπληρωθεί από τις ομάδες κατά τη 2^η διδακτική ώρα της φάσης αυτής. Είχα, μάλιστα φροντίσει να εγκαταστήσω το λογισμικό αυτό στους σταθμούς εργασίας των μαθητών και είχα σώσει στην επιφάνεια εργασίας το αρχείο με τον ατελή νοητικό χάρτη.

1^η διδακτική ώρα

Όταν οι ομάδες προσήλθαν στο Εργαστήριο Πληροφορικής και κατέλαβαν τις θέσεις

τους στους σταθμούς εργασίας, τους ενημέρωσα για το περιεχόμενο και τους στόχους της φάσης αυτής και τους κάλεσα να ανοίξουν τους υπολογιστές και να αναζητήσουν στην επιφάνεια εργασίας το φύλλο εργασίας της ομάδας τους. Παράλληλα, μοίρασα σε κάθε ομάδα το φύλλο εργασίας της σε έντυπη μορφή.

Στο φύλλο κάθε ομάδας δινόταν μέσω υπερδεσμού σύντομο αφηγηματικό κείμενο που ανήκε σε προσδιορισμένο αφηγηματικό είδος και ζητούνταν από τους μαθητές να αναδιηγηθούν το περιεχόμενό του, συνθέτοντας κείμενο που να ανήκει σε διαφορετικό είδος αφήγησης. Σύμφωνα με τα προτεινόμενα στη διδακτική πρόταση, (Μπίλλα 2013β: 17-18), στην Ομάδα Α δόθηκε [κατάθεση](#) αυτόπτη μάρτυρα σε τροχαίο ατύχημα και ζητήθηκε να υποθέσουν ότι ήταν ο οδηγός που προκάλεσε το τροχαίο και αφηγείται το περιστατικό στην οικογένειά του, εκφράζοντας τα προσωπικά του συναισθήματα και προσθέτοντας λεπτομέρειες και σχόλια (βλ. [Φύλλο Εργασίας Ομάδας Α](#)). Στην Ομάδα Β δόθηκε απόσπασμα από [βιογραφία](#) του Σπύρου Λούη και οι μαθητές κλήθηκαν να συντάξουν το αυτοβιογραφικό του σημείωμα (βλ. [Φύλλο Εργασίας Ομάδας Β](#)). Η ομάδα Γ μελέτησε [μήνυση](#) φοιτητών εναντίον ταξιδιωτικού πράκτορα και κλήθηκε να γράψει σύντομη είδηση στην οποία να παραθέτει τα γεγονότα αντικειμενικά και στη χρονική τους διαδοχή (βλ. [Φύλλο Εργασίας Ομάδας Γ](#)). Στην Ομάδα Δ δόθηκε [σύντομη είδηση](#) από τον ημερήσιο Τύπο και της ζητήθηκε να συντάξει την κατάθεση αυτόπτη μάρτυρα, με αφήγηση των γεγονότων σε χρονολογική σειρά και χωρίς έκφραση προσωπικών συναισθημάτων (βλ. [Φύλλο Εργασίας Ομάδας Δ](#)). Στο φύλλο εργασίας της Ομάδας Ε ο υπερδεσμός οδηγούσε σε [ανεπτυγμένη είδηση-αφήγηση](#) από τον ημερήσιο Τύπο και ζητήθηκε από τους μαθητές να υποθέσουν ότι ήταν ένα από τα πρωταγωνιστικά πρόσωπα της ιστορίας που αφηγείται την περιπέτειά του στο ημερολόγιό του (βλ. [Φύλλο Εργασίας Ομάδας Ε](#)). Τέλος, στην Ομάδα ΣΤ δόθηκε απόσπασμα από [μυθιστόρημα](#) και οι μαθητές κλήθηκαν να συνθέσουν την αφήγηση ενός από τα περιστατικά από την οπτική γωνία της δασκάλας (βλ. [Φύλλο Εργασίας Ομάδας ΣΤ](#)).

Από τις ομάδες ζητήθηκε, επίσης, να προσδιορίσουν το ύφος της αφήγησης στο κείμενο που δημιούργησαν, καθώς και τις αλλαγές που έκαναν στη σύνταξη, το ρηματικό πρόσωπο, το λεξιλόγιο και την παρουσίαση των γεγονότων.

Στόχος της δραστηριότητας ήταν να αντιληφθούν οι μαθητές αφενός ότι το ίδιο γεγονός (αφηγηματικό περιεχόμενο) μπορεί να παρουσιαστεί με διαφορετικό τρόπο (αφηγηματική πράξη), αφετέρου ότι οι επιλογές κατά την αφήγηση εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από την οπτική γωνία του αφηγητή, η οποία είναι ανάλογη με τη γνώση του για τα γεγονότα, τον επιδιωκόμενο σκοπό, τον τρόπο σκέψης, τη συναισθηματική του φόρτιση.

Οι μαθητές εργάστηκαν συντονισμένα και με ενθουσιασμό. Τους άρεσε η ιδέα ότι θα γράψουν δικό τους κείμενο. Από την πλευρά μου, παρακολουθούσα την εργασία τους, ώστε να αποφύγουμε τυχόν λάθη, όπως αυτά της προηγούμενης φάσης. Δεν ολοκλήρωσαν, ωστόσο, την εργασία τους στον προβλεπόμενο χρόνο. Το σημαντικό είναι ότι συζητούσαν πολύ μεταξύ τους, επαναδιατύπωναν τις ιδέες τους, αναστοχάζονταν πάνω στο αποτέλεσμά τους και προσπαθούσαν να κάνουν την εργασία τους όσο καλύτερη γινόταν. Χρειάστηκε να αξιοποιήσουν και το διάλειμμα, ενώ τους έδωσα και 10' από την επόμενη διδακτική ώρα, ώστε να επιμεληθούν τις απαντήσεις τους.

2^η διδακτική ώρα

Κάθε ομάδα παρουσίασε το αρχικό κείμενο και το κείμενο που συνέταξε η ίδια, προσδιορίζοντας και αιτιολογώντας τις αλλαγές που επέφερε. Ύστερα από κάθε παρουσίαση, οι μαθητές των άλλων ομάδων διατύπωναν τις παρατηρήσεις τους και τα σχόλιά τους. Οι επισημάνσεις τους ήταν εύστοχες, καθώς λάμβαναν υπόψη τόσο την οπτική γωνία του πομπού όσο και το είδος του αφηγηματικού κειμένου. Θεωρώ δε ότι ίσως ήταν η σημαντικότερη δραστηριότητα του σεναρίου, καθώς οι ομάδες κλήθηκαν να εφαρμόσουν τη γνώση που απέκτησαν, αλλά και να αναστοχαστούν πάνω σε αυτήν με τρόπο κάποιες φορές ιδιαίτερα ακριβή και πλήρη. Χαρακτηριστική

απάντηση είναι η ακόλουθη της Ομάδας Α, η οποία μετέτρεψε κατάθεση αυτόπτη μάρτυρα σε προσωπική αφήγηση:

Στην αφήγηση του τροχαίου ατυχήματος, από τον ίδιο τον οδηγό που προκάλεσε το ατύχημα παρατηρούμε αλλαγές στο ύφος καθώς και την σύνταξη, το ρηματικό πρόσωπο το λεξιλόγιο αλλά κυρίως στην παρουσίαση των γεγονότων. Αρχικά, το ύφος γίνεται πιο άμεσο, λιτό και οικείο, επειδή ο αφηγητής παρουσιάζει τα γεγονότα στην οικογένειά του με απλοϊκό λεξιλόγιο. Η αλλαγή που γίνεται ως προς την σύνταξη είναι η μεταβολή των μετοχών που χρησιμοποιεί ο μάρτυρας σε ρήματα και η μετατροπή από υποτακτική σύνδεση σε παρατακτική. Το ρηματικό πρόσωπο που κυριαρχεί στην αφήγηση του μάρτυρα είναι το γ' ενικό, αντίθετα ο οδηγός χρησιμοποιεί α' ενικό. Τα γεγονότα που παρουσιάζονται από τον μάρτυρα είναι αντικειμενικά, ενώ ο άνθρωπος που προκάλεσε το πρόβλημα εκφράζει τα συναισθήματα και τις σκέψεις του δικαιολογώντας τον εαυτό του.

Για τα συμπληρωμένα φύλλα εργασίας των ομάδων, βλ. τον φάκελο για το 2^ο Φύλλο Εργασίας στα «Τεκμήρια».

5^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ ΣΕΝΑΡΙΟΥ [Εργαστήριο Πληροφορικής 21/10/2013]

Επειδή κατά την προηγούμενη φάση δεν είχαμε επαρκή χρόνο για να ολοκληρώσουμε τη διαδικασία με τη συμπλήρωση του εννοιολογικού χάρτη, προτίμησα να αφιερώσουμε μια επιπλέον ώρα σε σχέση με τα οριζόμενα στη διδακτική πρόταση. Έτσι υλοποιήσαμε το σενάριο σε 5 αντί για 4 ώρες. Όταν λοιπόν, οι μαθητές πήραν τη θέση τους μπροστά στους υπολογιστές του Εργαστηρίου Πληροφορικής, τους κάλεσα να ανοίξουν με το λογισμικό εννοιολογικής χαρτογράφησης του υπολογιστή τους το αρχείο από την επιφάνεια εργασίας που τους υπέδειξα. Μοίρασα τον εννοιολογικό χάρτη και σε έντυπη μορφή (βλ τον κενό εννοιολογικό χάρτη στα «Τεκμήρια»), ώστε να μπορούν να τον παρακολουθούν καλύτερα όλα τα μέλη της ομάδας.

Αφού τους εξήγησα σύντομα πώς θα γράψουν πάνω στον χάρτη, οι μαθητές ξεκίνησαν τη συμπλήρωσή του (βλ. εικόνες 1-2). Κατά τη διάρκεια της εργασίας τους, με καλούσαν μερικές φορές, για να επιβεβαιώσω τις απαντήσεις τους. Τους εξήγησα ότι αυτό ήταν ο δικός τους ρόλος σε αυτή τη φάση και ότι ο έλεγχος θα γινόταν κατά την παρουσίαση και τη συζήτηση με τις άλλες ομάδες. Τους έδωσα τη δυνατότητα να συμβουλευόνται τα φύλλα εργασίας των υπόλοιπων φάσεων ή τις αντίστοιχες ενότητες του σχολικού βιβλίου. Όταν ολοκλήρωσαν την εργασία τους (20' περίπου), ρώτησα ποια ομάδα ήθελε να παρουσιάσει τον χάρτη της. Επέλεξα την ομάδα που σήκωσε πρώτη χέρι και ο εκπρόσωπός της ανέλαβε την παρουσίαση. Για να είναι ορατή η εργασία τους από όλους, μετέφερα το αρχείο της με φορητή συσκευή αποθήκευσης στον δικό μου υπολογιστή και τον πρόβαλα με βιντεοπροβολέα. Οι μαθητές των υπόλοιπων ομάδων επιβεβαίωναν τις απαντήσεις ή έδιναν τις δικές τους εκδοχές.

Επειδή ο εκτυπωτής στο Εργαστήριο Πληροφορικής δεν λειτουργεί, είχα συμπληρώσει η ίδια από πριν τον χάρτη και τον είχα φωτοτυπήσει. Τον μοίρασα στο τέλος της ώρας, ώστε όλοι οι μαθητές να τον έχουν ως σύνοψη της σχετικής θεωρίας. Τους υπέδειξα, μάλιστα να συμπληρώσουν δύο πεδία που είχα παραλείψει σχετικά με την αφήγηση: Διακρίνεται σε αυτή: αφηγηματικό περιεχόμενο και αφηγηματική πράξη. Τον συμπληρωμένο αυτό χάρτη βλ. στα «Τεκμήρια».

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

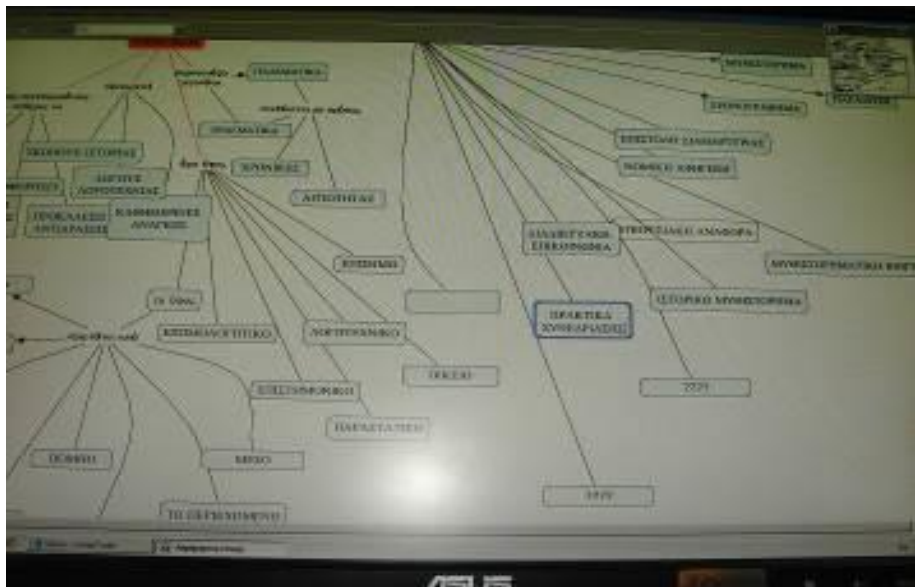
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Εικόνα 1: Στιγμιότυπο από τη συμπλήρωση του εννοιολογικού χάρτη

Εικόνα 2: Από τη συμπλήρωση του εννοιολογικού χάρτη

ΣΤ. ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΟΜΑΔΑΣ Α

1^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΟΜΑΔΑ Α

Αποστολή: Αποστολή σας είναι: α. να προσδιορίσετε το περιεχόμενο του όρου «αφήγηση» μέσω αναζήτησης σε ηλεκτρονικά λεξικά, β. να επισημάνετε χαρακτηριστικά της αφήγησης στο κείμενο που σας δίνεται με υπερδεσμό, γ. να εντοπίσετε μέσα από σώμα αυθεντικών κειμένων αυτά που ανήκουν στον κειμενικό τύπο της αφήγησης.

Τρόπος εργασίας: Εργαστείτε ομαδικά, αφού αναλάβετε ρόλους: χειριστή ή χειριστών Η/Υ, αναγνώστη του έντυπου φύλλου εργασίας – συντονιστή, γραμματέα για συμπλήρωση του ηλεκτρονικού φύλλου, διαμεσολαβητή για απορίες προς τον εκπαιδευτικό, εκπροσώπου για ανακοίνωση της εργασίας σας στην ολομέλεια. Οι απαντήσεις στα τρία πρώτα ζητούμενα θα ανακοινωθούν αμέσως μετά την ολοκλήρωσή τους. Η ανακοίνωση των υπολοίπων θα γίνει κατά την επόμενη διδακτική ώρα.

Χρόνος εργασίας: Για τα τρία πρώτα ζητούμενα 5', για τα υπόλοιπα 25' περίπου.

1. Αναζητήστε σε όλα τα λεξικά της [Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα](#) τον ορισμό του όρου «αφήγηση» και καταγράψτε τον.

.....

2. Σε τι ενδεχομένως διαφοροποιείται από τους ορισμούς που διατυπώθηκαν στην τάξη προφορικά;

.....

3. Από την αναζήτησή σας προέκυψαν δύο λήμματα, ένα από το Λεξικό Τριανταφυλλίδη και ένα από το Λεξικό Γεωργακά. Ποιες διαφορές επισημαίνετε στο περιεχόμενο και στη δομή του κάθε λήμματος, καθώς και στο είδος του λεξικού;

.....

4. Μελετήστε το κείμενο «[Εισαγωγή: Ο Ελληνισμός εκτός των εθνικών συνόρων](#)».

α. Ποιος είναι ο πομπός / αφηγητής και ποιος ο δέκτης της αφήγησης;

.....

β. Ο αφηγητής (επιλέξτε):

μετέχει στα γεγονότα (άμεση γνώση)	δεν μετέχει στα γεγονότα (έμμεση γνώση)
ως πρωταγωνιστής	
ως αυτόπτης μάρτυρας	

γ. Ποιο ρηματικό πρόσωπο επικρατεί στην αφήγηση;

δ. Ποιος ρηματικός χρόνος επικρατεί στην αφήγηση;

ε. Οι πληροφορίες που δίνει ο πομπός αφορούν (σημειώστε):

τον τόπο	τα (πιθανά) αίτια του γεγονότος ή των γεγονότων
τον χρόνο	τη χρονική διαδοχή των συμβάντων

τα πρόσωπα

στ. «Καθολική αρχή της αφήγησης είναι οι σχέσεις αιτιότητας, δηλαδή οι τρόποι με τους οποίους μια κατάσταση ή ένα συμβάν επηρεάζει τους όρους εμφάνισης μιας άλλης κατάστασης ή συμβάντος» (Π. Πολίτης, 2006). Να καταχωρίσετε στον παρακάτω πίνακα τα συμβάντα που συνδέονται αιτιολογικά μεταξύ τους, επισημαίνοντας και τους δείκτες αιτιότητας όπου υπάρχουν (να προσθέσετε στον πίνακα νέες γραμμές, αν χρειάζεται).

ΣΥΜΒΑΝ Α	ΣΥΜΒΑΝ Β	ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΙΤΙΟΤΗΤΑΣ

ζ. Να σημειώσετε τους χρονικούς δείκτες της αφήγησης που δηλώνουν τη χρονική αλληλουχία των γεγονότων.

.....

η. Σε ποια από τις παρακάτω κατηγορίες αφηγηματικού είδους ανήκει το κείμενο; (υπογραμμίστε)

Αφήγηση πραγματικού γεγονότος / Αφήγηση πλασματικού γεγονότος / Μεικτή

θ. Η αφήγηση στο κείμενο εξυπηρετεί (επιλέξτε):

Στόχους της λογοτεχνίας (μυθοπλαστική αφήγηση)

Στόχους της ιστορίας (ιστορική αφήγηση)

Καθημερινές ανάγκες (ρεαλιστική αφήγηση)

ι. Ποιος θεωρείτε ότι είναι ο συγκεκριμένος στόχος της αφήγησης στο κείμενο;

.....

ια. Να επιλέξετε από τα παρακάτω το αφηγηματικό είδος στο οποίο ανήκει το κείμενο, αφού λάβετε υπόψη σας τον πομπό, τον δέκτη, το περιεχόμενο, τον σκοπό, το ύφος, και τη δομή του.

Ιστοριογραφία	Βιογραφικό σημείωμα
Βιογραφία	Αυτοβιογραφία
Μυθιστορηματική βιογραφία	Ημερολόγιο
Απομνημονεύματα	Μαρτυρία / μαρτυρική κατάθεση
Προσωπική αφήγηση	Υπηρεσιακή αναφορά
Επιστημονική ανακοίνωση	Πρακτικά συνεδρίασης
Επιστολή διαμαρτυρίας	Επιστολή / αλληλογραφία
Μυθιστόρημα	Ιστορικό μυθιστόρημα
Αφηγηματικό ποίημα	Παραμύθι
Είδηση / ρεπορτάζ / αθλητική αφήγηση	Χρονογράφημα / Ευθυμογράφημα
Σενάριο	Δικανική (νομική) αφήγηση
Μήνυση	Ηλεκτρονική / διαδικτυακή επικοινωνία (chat, e-mail, sms)

ιβ. Να προσδιορίσετε το ύφος του αφηγηματικού κειμένου, λαμβάνοντας υπόψη σας τον πομπό, τον δέκτη, τον τόπο, τον χρόνο, το περιεχόμενο, τον σκοπό της επικοινωνίας, το είδος του αφηγηματικού κειμένου και το μέσο / κανάλι που χρησιμοποιείται. Συμβουλευτείτε για τα επίπεδα ύφους το βιβλίο των *Γλωσσικών Ασκήσεων* [εδώ](#).

.....

5. Ποια από τα παρακάτω κείμενα είναι αφηγηματικά; Πώς αιτιολογείτε την επιλογή σας;

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Τι στριμωγμένοι που ήμασταν σε κείνη την πλατφόρμα του λεωφορείου! Και τι γελοίος κι ανόητος που έδειχνε εκείνος ο νεαρός! Και τι θαρρείτε πως έκανε; Ούτε λίγο ούτε πολύ τα 'βαλε με τον ταλαίπωρο το διπλανό του! Κι ο λόγος; Ισχυρίστηκε -αυτός ο λιμοκοντόρος!- πως το ανθρωπάκι δίπλα του τον έσπρωχνε! Σα να μην έφτανε αυτό, μόλις είδε μια θέση ελεύθερη, όρμηξε να την πιάσει! Αντί να την παραχωρήσει σε μια κυρία!

Δύο ώρες αργότερα, μαντέψτε ποιον συνάντησα μπροστά στο σταθμό του Σαιν Λαζάρ; Τον ίδιο το λιμοκοντόρο! Να παίρνει συμβουλές για το ντύσιμό του! Από κάποιο φίλο του!

Απίστευτο!

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Το φασματοσκόπιο (ή φασματογράφος) πρίσματος είναι ένα όργανο με το οποίο γίνεται η ανάλυση μίας δέσμης φωτός και η μελέτη του φάσματός της. Αποτελείται από τρία βασικά μέρη, τον κατευθυντήρα, το πρίσμα και τη δίοπτρα. Το φως μίας πηγής εισέρχεται στον κατευθυντήρα, εξέρχεται από αυτόν, έτσι ώστε οι ακτίνες να είναι μεταξύ τους παράλληλες, προσπίπτει στο πρίσμα και αναλύεται στο φάσμα του. Οι εξερχόμενες ακτίνες παρατηρούνται από τη δίοπτρα. Περιστρέφοντας το πρίσμα ή τη δίοπτρα μπορούμε να παρατηρήσουμε τα διάφορα μήκη κύματος. Αν στη δίοπτρα προσαρμόσουμε το φακό μιας φωτογραφικής μηχανής, το φάσμα αποτυπώνεται στο φιλμ (φασματογράφος) και έτσι μπορούμε να μελετάμε τα μήκη κύματος του φωτός που εκπέμπει μία πηγή, λόγω χάρη το πυρακτωμένο νήμα ενός λαμπτήρα φωτισμού (λαμπτήρας πυρακτώσεως), ή μία λυχνία ατμών νατρίου.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Τα ελληνιστικά βασίλεια δέχθηκαν ένα μεγάλο μεταναστευτικό ρεύμα από την Ελλάδα και απέβησαν για πολλά χρόνια κυψέλες του ελληνικού πολιτισμού. Βαθμιαία παρήκμασαν και υπέκυψαν στη Ρώμη, τη νέα δύναμη που πρόβαλε στη Δύση.

ΚΕΙΜΕΝΟ Δ

Δειλά δειλά στις αρχές της δεκαετίας του '80 και έκτοτε με εντυπωσιακά επιταχυνόμενους ρυθμούς, οι υπολογιστές έχουν εισχωρήσει τόσο στο χώρο της δουλειάς, όσο και στο σπίτι, σε κάθε σημείο του πλανήτη. Η μείωση του όγκου τους, η μαζική παραγωγή τους με παράλληλη μείωση του κόστους, η εξάπλωση των εφαρμογών τους σε όλες σχεδόν τις δραστηριότητες, η σύζευξή τους με τις τηλεπικοινωνίες και η εντυπωσιακή εξέλιξη εφαρμογών με την τεχνολογία των πολυμέσων έφεραν τα μηχανήματα αυτά, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, κοντά σε κάθε σχεδόν άνθρωπο.

ΚΕΙΜΕΝΟ Ε

Η ενόργανη γυμναστική σε βοηθάει να ασκήσεις όλες τις μυϊκές ομάδες, μικρές ή μεγάλες. Επιπλέον να καλλιεργήσεις:

- Αυτό-πειθαρχία, γιατί μαθαίνεις ποια είναι τα όρια του σώματός σου και δεν τα υπερβαίνεις.*
- Αυτοπεποίθηση και θάρρος, γιατί μπορείς να δοκιμάζεις νέες δεξιότητες με συνεχώς αυξανόμενο βαθμό δυσκολίας.*
- Συνεργασία, καθώς για να κάνεις κάποιες ασκήσεις θα πρέπει να σε βοηθούν με συγκεκριμένο τρόπο οι συμμαθητές σου και το ίδιο να πράττεις και εσύ.*
- Υπευθυνότητα, γιατί θα πρέπει να γνωρίζεις με ποιον ακριβώς τρόπο θα βοηθήσεις σε μια συγκεκριμένη άσκηση το συναθλητή σου.*
- Δημιουργικότητα, καθώς για να πραγματοποιήσεις μια μικρή σύνθεση (πρόγραμμα) θα πρέπει να επιλέξεις μια σειρά ανεξάρτητων ασκήσεων με τρόπο ορθολογικό αλλά και πρωτότυπο.*

.....

1^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΟΜΑΔΑΣ Β

1^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΟΜΑΔΑ Β

Αποστολή: Αποστολή σας είναι: α. να προσδιορίσετε το περιεχόμενο του όρου «αφήγηση» μέσω αναζήτησης σε ηλεκτρονικά λεξικά, β. να επισημάνετε χαρακτηριστικά της αφήγησης στο κείμενο που σας δίνεται με υπερδεσμό, γ. να εντοπίσετε μέσα από σώμα αυθεντικών κειμένων αυτά που ανήκουν στον κειμενικό τύπο της αφήγησης.

Τρόπος εργασίας: Εργαστείτε ομαδικά, αφού αναλάβετε ρόλους: χειριστή ή χειριστών Η/Υ, αναγνώστη του έντυπου φύλλου εργασίας – συντονιστή, γραμματέα για συμπλήρωση του ηλεκτρονικού φύλλου, διαμεσολαβητή για απορίες προς τον εκπαιδευτικό, εκπροσώπου για ανακοίνωση της εργασίας σας στην ολομέλεια. Οι απαντήσεις στα τρία πρώτα ζητούμενα θα ανακοινωθούν αμέσως μετά την ολοκλήρωσή τους. Η ανακοίνωση των υπολοίπων θα γίνει κατά την επόμενη διδακτική ώρα.

Χρόνος εργασίας: Για τα τρία πρώτα ζητούμενα 5', για τα υπόλοιπα 25' περίπου.

1. Αναζητήστε σε όλα τα λεξικά της [Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα](#) τον ορισμό του όρου «αφήγηση» και καταγράψτε τον.
.....

2. Σε τι ενδεχομένως διαφοροποιείται από τους ορισμούς που διατυπώθηκαν στην τάξη προφορικά;

3. Από την αναζήτησή σας προέκυψαν δύο λήμματα, ένα από το Λεξικό Τριανταφυλλίδη και ένα από το Λεξικό Γεωργακά. Ποιες διαφορές επισημαίνετε στο περιεχόμενο και στη δομή του κάθε λήμματος, καθώς και στο είδος του λεξικού;

4. Μελετήστε το κείμενο «[Ισόβιο αποκλεισμό σε δύο διαιτητές επέβαλε η UEFA](#)».

α. Ποιος είναι ο πομπός / αφηγητής και ποιος ο δέκτης της αφήγησης;

β. Ο αφηγητής (επιλέξτε):

μετέχει στα γεγονότα (άμεση γνώση)	δεν μετέχει στα γεγονότα (έμμεση γνώση)
ως πρωταγωνιστής	
ως αυτόπτης μάρτυρας	

γ. Ποιο ρηματικό πρόσωπο επικρατεί στην αφήγηση;

δ. Ποιος ρηματικός χρόνος επικρατεί στην αφήγηση;

ε. Οι πληροφορίες που δίνει ο πομπός αφορούν (σημειώστε):

τον τόπο	τα (πιθανά) αίτια του γεγονότος ή των γεγονότων
τον χρόνο τα πρόσωπα	τη χρονική διαδοχή των συμβάντων

στ. «Καθολική αρχή της αφήγησης είναι οι σχέσεις αιτιότητας, δηλαδή οι τρόποι με τους οποίους μια κατάσταση ή ένα συμβάν επηρεάζει τους όρους εμφάνισης μιας άλλης κατάστασης ή συμβάντος» (Π. Πολίτης, 2006). Να καταχωρίσετε στον παρακάτω πίνακα τα συμβάντα που συνδέονται αιτιολογικά μεταξύ τους, επισημαίνοντας και τους δείκτες αιτιότητας όπου υπάρχουν (να προσθέσετε στον πίνακα νέες γραμμές, αν χρειάζεται).

ΣΥΜΒΑΝ Α	ΣΥΜΒΑΝ Β	ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΙΤΙΟΤΗΤΑΣ

ζ. Να σημειώσετε τους χρονικούς δείκτες της αφήγησης που δηλώνουν τη χρονική αλληλουχία των γεγονότων.

.....

η. Σε ποια από τις παρακάτω κατηγορίες αφηγηματικού είδους ανήκει το κείμενο; (υπογραμμίστε)

Αφήγηση πραγματικού γεγονότος / Αφήγηση πλασματικού γεγονότος / Μεικτή

θ. Η αφήγηση στο κείμενο εξυπηρετεί (επιλέξτε):

Στόχους της λογοτεχνίας (μυθοπλαστική αφήγηση)

Στόχους της ιστορίας (ιστορική αφήγηση)

Καθημερινές ανάγκες (ρεαλιστική αφήγηση)

ι. Ποιος θεωρείτε ότι είναι ο συγκεκριμένος στόχος της αφήγησης στο κείμενο;

.....

ια. Να επιλέξετε από τα παρακάτω το αφηγηματικό είδος στο οποίο ανήκει το κείμενο, αφού λάβετε υπόψη σας τον πομπό, τον δέκτη, το περιεχόμενο, τον σκοπό, το ύφος, και τη δομή του.

Ιστοριογραφία	Βιογραφικό σημείωμα
Βιογραφία	Αυτοβιογραφία
Μυθιστορηματική βιογραφία	Ημερολόγιο
Απομνημονεύματα	Μαρτυρία / μαρτυρική κατάθεση
Προσωπική αφήγηση	Υπηρεσιακή αναφορά
Επιστημονική ανακοίνωση	Πρακτικά συνεδρίασης
Επιστολή διαμαρτυρίας	Επιστολή / αλληλογραφία
Μυθιστόρημα	Ιστορικό μυθιστόρημα
Αφηγηματικό ποίημα	Παραμύθι
Είδηση / ρεπορτάζ / αθλητική αφήγηση	Χρονογράφημα / Ευθυμογράφημα
Σενάριο	Δικανική (νομική) αφήγηση
Μήνυση	Ηλεκτρονική / διαδικτυακή επικοινωνία (chat, e-mail, sms)

ιβ. Να προσδιορίσετε το ύφος του αφηγηματικού κειμένου, λαμβάνοντας υπόψη σας τον πομπό, τον δέκτη, τον τόπο, τον χρόνο, το περιεχόμενο, τον σκοπό της επικοινωνίας, το είδος του αφηγηματικού κειμένου και το μέσο / κανάλι που χρησιμοποιείται. Συμβουλευτείτε για τα επίπεδα ύφους το βιβλίο των *Γλωσσικών Ασκήσεων* [εδώ](#).

.....

5. Ποια από τα παρακάτω κείμενα είναι αφηγηματικά; Πώς αιτιολογείτε την επιλογή σας;

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Τι στριμωγμένοι που ήμασταν σε κείνη την πλατφόρμα του λεωφορείου! Και τι γελοίος κι ανόητος που έδειχνε εκείνος ο νεαρός! Και τι θαρρείτε πως έκανε; Ούτε λίγο ούτε πολύ τα 'βαλε με τον ταλαίπωρο το διπλανό του! Κι ο λόγος; Ισχυρίστηκε -αυτός ο λιμοκοντόρος!- πως το ανθρωπάκι δίπλα του τον έσπρωχνε! Σα να μην έφτανε αυτό, μόλις είδε μια θέση ελεύθερη, όρμηξε να την πιάσει! Αντί να την παραχωρήσει σε μια κυρία!

Δύο ώρες αργότερα, μαντέψτε ποιον συνάντησα μπροστά στο σταθμό του Σαιν Λαζάρ; Τον ίδιο το λιμοκοντόρο! Να παίρνει συμβουλές για το ντύσιμό του! Από κάποιο φίλο του!

Απίστευτο!

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Το φασματοσκόπιο (ή φασματογράφος) πρίσματος είναι ένα όργανο με το οποίο γίνεται η ανάλυση μίας δέσμης φωτός και η μελέτη του φάσματός της. Αποτελείται από τρία βασικά μέρη, τον κατευθυντήρα, το πρίσμα και τη δίοπτρα. Το φως μίας πηγής εισέρχεται στον κατευθυντήρα, εξέρχεται από αυτόν, έτσι ώστε οι ακτίνες να είναι μεταξύ τους παράλληλες, προσπίπτει στο πρίσμα και αναλύεται στο φάσμα του. Οι εξερχόμενες ακτίνες παρατηρούνται από τη δίοπτρα. Περιστρέφοντας το πρίσμα ή τη δίοπτρα μπορούμε να παρατηρήσουμε τα διάφορα μήκη κύματος. Αν στη δίοπτρα προσαρμόσουμε το φακό μιας φωτογραφικής μηχανής, το φάσμα αποτυπώνεται στο φιλμ (φασματογράφος) και έτσι μπορούμε να μελετάμε τα μήκη κύματος του φωτός που εκπέμπει μία πηγή, λόγου χάρη το πυρακτωμένο νήμα ενός λαμπτήρα φωτισμού (λαμπτήρας πυρακτώσεως), ή μία λυχνία ατμών νατρίου.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Τα ελληνιστικά βασίλεια δέχθηκαν ένα μεγάλο μεταναστευτικό ρεύμα από την Ελλάδα και απέβησαν για πολλά χρόνια κυψέλες του ελληνικού πολιτισμού. Βαθμιαία παρήκμασαν και υπέκυψαν στη Ρώμη, τη νέα δύναμη που πρόβαλε στη Δύση.

ΚΕΙΜΕΝΟ Δ

Δειλά δειλά στις αρχές της δεκαετίας του '80 και έκτοτε με εντυπωσιακά επιταχυνόμενους ρυθμούς, οι υπολογιστές έχουν εισχωρήσει τόσο στο χώρο της δουλειάς, όσο και στο σπίτι, σε κάθε σημείο του πλανήτη. Η μείωση του όγκου τους, η μαζική παραγωγή τους με παράλληλη μείωση του κόστους, η εξάπλωση των εφαρμογών τους σε όλες σχεδόν τις δραστηριότητες, η σύζευξή τους με τις τηλεπικοινωνίες και η εντυπωσιακή εξέλιξη εφαρμογών με την τεχνολογία των πολυμέσων έφεραν τα μηχανήματα αυτά, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, κοντά σε κάθε σχεδόν άνθρωπο.

ΚΕΙΜΕΝΟ Ε

Η ενόργανη γυμναστική σε βοηθάει να ασκήσεις όλες τις μυϊκές ομάδες, μικρές ή μεγάλες. Επιπλέον να καλλιεργήσεις:

- Αυτό-πειθαρχία, γιατί μαθαίνεις ποια είναι τα όρια του σώματός σου και δεν τα υπερβαίνεις.*
- Αυτοπεποίθηση και θάρρος, γιατί μπορείς να δοκιμάζεις νέες δεξιότητες με συνεχώς αυξανόμενο βαθμό δυσκολίας.*
- Συνεργασία, καθώς για να κάνεις κάποιες ασκήσεις θα πρέπει να σε βοηθούν με συγκεκριμένο τρόπο οι συμμαθητές σου και το ίδιο να πράττεις και εσύ.*
- Υπευθυνότητα, γιατί θα πρέπει να γνωρίζεις με ποιον ακριβώς τρόπο θα βοηθήσεις σε μια συγκεκριμένη άσκηση το συναθλητή σου.*
- Δημιουργικότητα, καθώς για να πραγματοποιήσεις μια μικρή σύνθεση (πρόγραμμα) θα πρέπει να επιλέξεις μια σειρά ανεξάρτητων ασκήσεων με τρόπο ορθολογικό αλλά και πρωτότυπο.*

.....

1^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΟΜΑΔΑΣ Γ

1^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΟΜΑΔΑ Γ

Αποστολή: Αποστολή σας είναι: α. να προσδιορίσετε το περιεχόμενο του όρου «αφήγηση» μέσω αναζήτησης σε ηλεκτρονικά λεξικά, β. να επισημάνετε χαρακτηριστικά της αφήγησης στο κείμενο που σας δίνεται με υπερδεσμό, γ. να εντοπίσετε μέσα από σώμα αυθεντικών κειμένων αυτά που ανήκουν στον κειμενικό τύπο της αφήγησης.

Τρόπος εργασίας: Εργαστείτε ομαδικά, αφού αναλάβετε ρόλους: χειριστή ή χειριστών Η/Υ, αναγνώστη του έντυπου φύλλου εργασίας – συντονιστή, γραμματέα για συμπλήρωση του ηλεκτρονικού φύλλου, διαμεσολαβητή για απορίες προς τον εκπαιδευτικό, εκπροσώπου για ανακοίνωση της εργασίας σας στην ολομέλεια. Οι απαντήσεις στα τρία πρώτα ζητούμενα θα ανακοινωθούν αμέσως μετά την ολοκλήρωσή τους. Η ανακοίνωση των υπολοίπων θα γίνει κατά την επόμενη διδακτική ώρα.

Χρόνος εργασίας: Για τα τρία πρώτα ζητούμενα 5', για τα υπόλοιπα 25' περίπου.

1. Αναζητήστε σε όλα τα λεξικά της [Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα](#) τον ορισμό του όρου «αφήγηση» και καταγράψτε τον.

.....

2. Σε τι ενδεχομένως διαφοροποιείται από τους ορισμούς που διατυπώθηκαν στην τάξη προφορικά;

3. Από την αναζήτησή σας προέκυψαν δύο λήμματα, ένα από το Λεξικό Τριανταφυλλίδη και ένα από το Λεξικό Γεωργακά. Ποιες διαφορές επισημαίνετε στο περιεχόμενο και στη δομή του κάθε λήμματος, καθώς και στο είδος του λεξικού;

4. Μελετήστε το κείμενο «[Επί Ασπαλάθων](#)» του Γ. Σεφέρη.

α. Ποιος είναι ο πομπός / αφηγητής και ποιος ο δέκτης της αφήγησης;

β. Ο αφηγητής (επιλέξτε):

μετέχει στα γεγονότα (άμεση γνώση)	δεν μετέχει στα γεγονότα (έμμεση γνώση)
<p>ως πρωταγωνιστής</p> <p>ως αυτόπτης μάρτυρας</p>	

γ. Ποιο ρηματικό πρόσωπο επικρατεί στην αφήγηση;

δ. Ποιος ρηματικός χρόνος επικρατεί στην αφήγηση;

ε. Οι πληροφορίες που δίνει ο πομπός αφορούν (σημειώστε):

τον τόπο	τα (πιθανά) αίτια του γεγονότος ή των γεγονότων
τον χρόνο τα πρόσωπα	τη χρονική διαδοχή των συμβάντων

στ. «Καθολική αρχή της αφήγησης είναι οι σχέσεις αιτιότητας, δηλαδή οι τρόποι με τους οποίους μια κατάσταση ή ένα συμβάν επηρεάζει τους όρους εμφάνισης μιας άλλης κατάστασης ή συμβάντος» (Π. Πολίτης, 2006). Να καταχωρίσετε στον παρακάτω πίνακα τα συμβάντα που συνδέονται αιτιολογικά μεταξύ τους, επισημαίνοντας και τους δείκτες αιτιότητας όπου υπάρχουν (να προσθέσετε στον πίνακα νέες γραμμές, αν χρειάζεται).

ΣΥΜΒΑΝ Α	ΣΥΜΒΑΝ Β	ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΙΤΙΟΤΗΤΑΣ

ζ. Να σημειώσετε τους χρονικούς δείκτες της αφήγησης που δηλώνουν τη χρονική αλληλουχία των γεγονότων.

.....

η. Σε ποια από τις παρακάτω κατηγορίες αφηγηματικού είδους ανήκει το κείμενο; (υπογραμμίστε)

Αφήγηση πραγματικού γεγονότος / Αφήγηση πλασματικού γεγονότος / Μεικτή

θ. Η αφήγηση στο κείμενο εξυπηρετεί (επιλέξτε):

Στόχους της λογοτεχνίας (μυθοπλαστική αφήγηση)

Στόχους της ιστορίας (ιστορική αφήγηση)

Καθημερινές ανάγκες (ρεαλιστική αφήγηση)

ι. Ποιος θεωρείτε ότι είναι ο συγκεκριμένος στόχος της αφήγησης στο κείμενο;

.....

ια. Να επιλέξετε από τα παρακάτω το αφηγηματικό είδος στο οποίο ανήκει το κείμενο, αφού λάβετε υπόψη σας τον πομπό, τον δέκτη, το περιεχόμενο, τον σκοπό, το ύφος, και τη δομή του.

Ιστοριογραφία	Βιογραφικό σημείωμα
Βιογραφία	Αυτοβιογραφία
Μυθιστορηματική βιογραφία	Ημερολόγιο
Απομνημονεύματα	Μαρτυρία / μαρτυρική κατάθεση
Προσωπική αφήγηση	Υπηρεσιακή αναφορά
Επιστημονική ανακοίνωση	Πρακτικά συνεδρίασης
Επιστολή διαμαρτυρίας	Επιστολή / αλληλογραφία
Μυθιστόρημα	Ιστορικό μυθιστόρημα
Αφηγηματικό ποίημα	Παραμύθι
Είδηση / ρεπορτάζ / αθλητική αφήγηση	Χρονογράφημα / Ευθυμογράφημα
Σενάριο	Δικανική (νομική) αφήγηση
Μήνυση	Ηλεκτρονική / διαδικτυακή επικοινωνία (chat, e-mail, sms)

ιβ. Να προσδιορίσετε το ύφος του αφηγηματικού κειμένου, λαμβάνοντας υπόψη σας τον πομπό, τον δέκτη, τον τόπο, τον χρόνο, το περιεχόμενο, τον σκοπό της επικοινωνίας, το είδος του αφηγηματικού κειμένου και το μέσο / κανάλι που χρησιμοποιείται. Συμβουλευτείτε για τα επίπεδα ύφους το βιβλίο των *Γλωσσικών Ασκήσεων* [εδώ](#).

.....

5. Ποια από τα παρακάτω κείμενα είναι αφηγηματικά; Πώς αιτιολογείτε την επιλογή σας;

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Τι στριμωγμένοι που ήμασταν σε κείνη την πλατφόρμα του λεωφορείου! Και τι γελοίος κι ανόητος που έδειχνε εκείνος ο νεαρός! Και τι θαρρείτε πως έκανε; Ούτε λίγο ούτε πολύ τα 'βαλε με τον ταλαίπωρο το διπλανό του! Κι ο λόγος; Ισχυρίστηκε -αυτός ο λιμοκοντόρος!- πως το ανθρωπάκι δίπλα του τον έσπρωχνε! Σα να μην έφτανε αυτό, μόλις είδε μια θέση ελεύθερη, όρμηξε να την πιάσει! Αντί να την παραχωρήσει σε μια κυρία!

Δύο ώρες αργότερα, μαντέψτε ποιον συνάντησα μπροστά στο σταθμό του Σαιν Λαζάρ; Τον ίδιο το λιμοκοντόρο! Να παίρνει συμβουλές για το ντύσιμό του! Από κάποιο φίλο του!

Απίστευτο!

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Το φασματοσκόπιο (ή φασματογράφος) πρίσματος είναι ένα όργανο με το οποίο γίνεται η ανάλυση μίας δέσμης φωτός και η μελέτη του φάσματός της. Αποτελείται από τρία βασικά μέρη, τον κατευθυντήρα, το πρίσμα και τη δίοπτρα. Το φως μίας πηγής εισέρχεται στον κατευθυντήρα, εξέρχεται από αυτόν, έτσι ώστε οι ακτίνες να είναι μεταξύ τους παράλληλες, προσπίπτει στο πρίσμα και αναλύεται στο φάσμα του. Οι εξερχόμενες ακτίνες παρατηρούνται από τη δίοπτρα. Περιστρέφοντας το πρίσμα ή τη δίοπτρα μπορούμε να παρατηρήσουμε τα διάφορα μήκη κύματος. Αν στη δίοπτρα προσαρμόσουμε το φακό μιας φωτογραφικής μηχανής, το φάσμα αποτυπώνεται στο φιλμ (φασματογράφος) και έτσι μπορούμε να μελετάμε τα μήκη κύματος του φωτός που εκπέμπει μία πηγή, λόγου χάρη το πυρακτωμένο νήμα ενός λαμπτήρα φωτισμού (λαμπτήρας πυρακτώσεως), ή μία λυχνία ατμών νατρίου.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Τα ελληνιστικά βασίλεια δέχθηκαν ένα μεγάλο μεταναστευτικό ρεύμα από την Ελλάδα και απέβησαν για πολλά χρόνια κυψέλες του ελληνικού πολιτισμού. Βαθμιαία παρήκμασαν και υπέκυψαν στη Ρώμη, τη νέα δύναμη που πρόβαλε στη Δύση.

ΚΕΙΜΕΝΟ Δ

Δειλά δειλά στις αρχές της δεκαετίας του '80 και έκτοτε με εντυπωσιακά επιταχυνόμενους ρυθμούς, οι υπολογιστές έχουν εισχωρήσει τόσο στο χώρο της δουλειάς, όσο και στο σπίτι, σε κάθε σημείο του πλανήτη. Η μείωση του όγκου τους, η μαζική παραγωγή τους με παράλληλη μείωση του κόστους, η εξάπλωση των εφαρμογών τους σε όλες σχεδόν τις δραστηριότητες, η σύζευξή τους με τις τηλεπικοινωνίες και η εντυπωσιακή εξέλιξη εφαρμογών με την τεχνολογία των πολυμέσων έφεραν τα μηχανήματα αυτά, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, κοντά σε κάθε σχεδόν άνθρωπο.

ΚΕΙΜΕΝΟ Ε

Η ενόργανη γυμναστική σε βοηθάει να ασκήσεις όλες τις μυϊκές ομάδες, μικρές ή μεγάλες. Επιπλέον να καλλιεργήσεις:

- Αυτό-πειθαρχία, γιατί μαθαίνεις ποια είναι τα όρια του σώματός σου και δεν τα υπερβαίνεις.*
- Αυτοπεποίθηση και θάρρος, γιατί μπορείς να δοκιμάζεις νέες δεξιότητες με συνεχώς αυξανόμενο βαθμό δυσκολίας.*
- Συνεργασία, καθώς για να κάνεις κάποιες ασκήσεις θα πρέπει να σε βοηθούν με συγκεκριμένο τρόπο οι συμμαθητές σου και το ίδιο να πράττεις και εσύ.*
- Υπευθυνότητα, γιατί θα πρέπει να γνωρίζεις με ποιον ακριβώς τρόπο θα βοηθήσεις σε μια συγκεκριμένη άσκηση το συναθλητή σου.*
- Δημιουργικότητα, καθώς για να πραγματοποιήσεις μια μικρή σύνθεση (πρόγραμμα) θα πρέπει να επιλέξεις μια σειρά ανεξάρτητων ασκήσεων με τρόπο ορθολογικό αλλά και πρωτότυπο.*

.....

1^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΟΜΑΔΑΣ Δ

1^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΟΜΑΔΑ Δ

Αποστολή: Αποστολή σας είναι: α. να προσδιορίσετε το περιεχόμενο του όρου «αφήγηση» μέσω αναζήτησης σε ηλεκτρονικά λεξικά, β. να επισημάνετε χαρακτηριστικά της αφήγησης στο κείμενο που σας δίνεται με υπερδεσμό, γ. να εντοπίσετε μέσα από σώμα αυθεντικών κειμένων αυτά που ανήκουν στον κειμενικό τύπο της αφήγησης.

Τρόπος εργασίας: Εργαστείτε ομαδικά, αφού αναλάβετε ρόλους: χειριστή ή χειριστών Η/Υ, αναγνώστη του έντυπου φύλλου εργασίας – συντονιστή, γραμματέα για συμπλήρωση του ηλεκτρονικού φύλλου, διαμεσολαβητή για απορίες προς τον εκπαιδευτικό, εκπροσώπου για ανακοίνωση της εργασίας σας στην ολομέλεια. Οι απαντήσεις στα τρία πρώτα ζητούμενα θα ανακοινωθούν αμέσως μετά την ολοκλήρωσή τους. Η ανακοίνωση των υπολοίπων θα γίνει κατά την επόμενη διδακτική ώρα.

Χρόνος εργασίας: Για τα τρία πρώτα ζητούμενα 5', για τα υπόλοιπα 25' περίπου.

1. Αναζητήστε σε όλα τα λεξικά της [Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα](#) τον ορισμό του όρου «αφήγηση» και καταγράψτε τον.
.....
2. Σε τι ενδεχομένως διαφοροποιείται από τους ορισμούς που διατυπώθηκαν στην τάξη προφορικά;

3. Από την αναζήτησή σας προέκυψαν δύο λήμματα, ένα από το Λεξικό Τριανταφυλλίδη και ένα από το Λεξικό Γεωργακά. Ποιες διαφορές επισημαίνετε στο περιεχόμενο και στη δομή του κάθε λήμματος, καθώς και στο είδος του λεξικού;

4. Μελετήστε το κείμενο «[Κώστας Βάρναλης \(1884-1974\)](#)».

α. Ποιος είναι ο πομπός / αφηγητής και ποιος ο δέκτης της αφήγησης;

β. Ο αφηγητής (επιλέξτε):

μετέχει στα γεγονότα (άμεση γνώση)	δεν μετέχει στα γεγονότα (έμμεση γνώση)
<p>ως πρωταγωνιστής ως αυτόπτης μάρτυρας</p>	

γ. Ποιο ρηματικό πρόσωπο επικρατεί στην αφήγηση;

δ. Ποιος ρηματικός χρόνος επικρατεί στην αφήγηση;

ε. Οι πληροφορίες που δίνει ο πομπός αφορούν (σημειώστε):

τον τόπο	τα (πιθανά) αίτια του γεγονότος ή των γεγονότων
τον χρόνο τα πρόσωπα	τη χρονική διαδοχή των συμβάντων

στ. «Καθολική αρχή της αφήγησης είναι οι σχέσεις αιτιότητας, δηλαδή οι τρόποι με τους οποίους μια κατάσταση ή ένα συμβάν επηρεάζει τους όρους εμφάνισης μιας άλλης κατάστασης ή συμβάντος» (Π. Πολίτης, 2006). Να καταχωρίσετε στον παρακάτω πίνακα τα συμβάντα που συνδέονται αιτιολογικά μεταξύ τους, επισημαίνοντας και τους δείκτες αιτιότητας όπου υπάρχουν (να προσθέσετε στον πίνακα νέες γραμμές, αν χρειάζεται).

ΣΥΜΒΑΝ Α	ΣΥΜΒΑΝ Β	ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΙΤΙΟΤΗΤΑΣ

ζ. Να σημειώσετε τους χρονικούς δείκτες της αφήγησης που δηλώνουν τη χρονική αλληλουχία των γεγονότων.

.....

η. Σε ποια από τις παρακάτω κατηγορίες αφηγηματικού είδους ανήκει το κείμενο; (υπογραμμίστε)

Αφήγηση πραγματικού γεγονότος / Αφήγηση πλασματικού γεγονότος / Μεικτή

θ. Η αφήγηση στο κείμενο εξυπηρετεί (επιλέξτε):

Στόχους της λογοτεχνίας (μυθοπλαστική αφήγηση)

Στόχους της ιστορίας (ιστορική αφήγηση)

Καθημερινές ανάγκες (ρεαλιστική αφήγηση)

ι. Ποιος θεωρείτε ότι είναι ο συγκεκριμένος στόχος της αφήγησης στο κείμενο;

.....

ια. Να επιλέξετε από τα παρακάτω το αφηγηματικό είδος στο οποίο ανήκει το κείμενο, αφού λάβετε υπόψη σας τον πομπό, τον δέκτη, το περιεχόμενο, τον σκοπό, το ύφος, και τη δομή του.

Ιστοριογραφία	Βιογραφικό σημείωμα
Βιογραφία	Αυτοβιογραφία
Μυθιστορηματική βιογραφία	Ημερολόγιο
Απομνημονεύματα	Μαρτυρία / μαρτυρική κατάθεση
Προσωπική αφήγηση	Υπηρεσιακή αναφορά
Επιστημονική ανακοίνωση	Πρακτικά συνεδρίασης
Επιστολή διαμαρτυρίας	Επιστολή / αλληλογραφία
Μυθιστόρημα	Ιστορικό μυθιστόρημα
Αφηγηματικό ποίημα	Παραμύθι
Είδηση / ρεπορτάζ / αθλητική αφήγηση	Χρονογράφημα / Ευθυμογράφημα
Σενάριο	Δικανική (νομική) αφήγηση
Μήνυση	Ηλεκτρονική / διαδικτυακή επικοινωνία (chat, e-mail, sms)

ιβ. Να προσδιορίσετε το ύφος του αφηγηματικού κειμένου, λαμβάνοντας υπόψη σας τον πομπό, τον δέκτη, τον τόπο, τον χρόνο, το περιεχόμενο, τον σκοπό της επικοινωνίας, το είδος του αφηγηματικού κειμένου και το μέσο / κανάλι που χρησιμοποιείται. Συμβουλευτείτε για τα επίπεδα ύφους το βιβλίο των *Γλωσσικών Ασκήσεων* [εδώ](#).

.....

5. Ποια από τα παρακάτω κείμενα είναι αφηγηματικά; Πώς αιτιολογείτε την επιλογή σας;

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Τι στριμωγμένοι που ήμασταν σε κείνη την πλατφόρμα του λεωφορείου! Και τι γελοίος κι ανόητος που έδειχνε εκείνος ο νεαρός! Και τι θαρρείτε πως έκανε; Ούτε λίγο ούτε πολύ τα 'βαλε με τον ταλαίπωρο το διπλανό του! Κι ο λόγος; Ισχυρίστηκε -αυτός ο λιμοκοντόρος!- πως το ανθρωπάκι δίπλα του τον έσπρωχνε! Σα να μην έφτανε αυτό, μόλις είδε μια θέση ελεύθερη, όρμηξε να την πιάσει! Αντί να την παραχωρήσει σε μια κυρία!

Δύο ώρες αργότερα, μαντέψτε ποιον συνάντησα μπροστά στο σταθμό του Σαιν Λαζάρ; Τον ίδιο το λιμοκοντόρο! Να παίρνει συμβουλές για το ντύσιμό του! Από κάποιον φίλο του!

Απίστευτο!

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Το φασματοσκόπιο (ή φασματογράφος) πρίσματος είναι ένα όργανο με το οποίο γίνεται η ανάλυση μίας δέσμης φωτός και η μελέτη του φάσματός της. Αποτελείται από τρία βασικά μέρη, τον κατευθυντήρα, το πρίσμα και τη δίοπτρα. Το φως μίας πηγής εισέρχεται στον κατευθυντήρα, εξέρχεται από αυτόν, έτσι ώστε οι ακτίνες να είναι μεταξύ τους παράλληλες, προσπίπτει στο πρίσμα και αναλύεται στο φάσμα του. Οι εξερχόμενες ακτίνες παρατηρούνται από τη δίοπτρα. Περιστρέφοντας το πρίσμα ή τη δίοπτρα μπορούμε να παρατηρήσουμε τα διάφορα μήκη κύματος. Αν στη δίοπτρα προσαρμόσουμε το φακό μιας φωτογραφικής μηχανής, το φάσμα αποτυπώνεται στο φιλμ (φασματογράφος) και έτσι μπορούμε να μελετάμε τα μήκη κύματος του φωτός που εκπέμπει μία πηγή, λόγου χάρη το πυρακτωμένο νήμα ενός λαμπτήρα φωτισμού (λαμπτήρας πυρακτώσεως), ή μία λυχνία ατμών νατρίου.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Τα ελληνιστικά βασίλεια δέχθηκαν ένα μεγάλο μεταναστευτικό ρεύμα από την Ελλάδα και απέβησαν για πολλά χρόνια κυψέλες του ελληνικού πολιτισμού. Βαθμιαία παρήκμασαν και υπέκυψαν στη Ρώμη, τη νέα δύναμη που πρόβαλε στη Δύση.

ΚΕΙΜΕΝΟ Δ

Δειλά δειλά στις αρχές της δεκαετίας του '80 και έκτοτε με εντυπωσιακά επιταχυνόμενους ρυθμούς, οι υπολογιστές έχουν εισχωρήσει τόσο στο χώρο της δουλειάς, όσο και στο σπίτι, σε κάθε σημείο του πλανήτη. Η μείωση του όγκου τους, η μαζική παραγωγή τους με παράλληλη μείωση του κόστους, η εξάπλωση των εφαρμογών τους σε όλες σχεδόν τις δραστηριότητες, η σύζευξή τους με τις τηλεπικοινωνίες και η εντυπωσιακή εξέλιξη εφαρμογών με την τεχνολογία των πολυμέσων έφεραν τα μηχανήματα αυτά, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, κοντά σε κάθε σχεδόν άνθρωπο.

ΚΕΙΜΕΝΟ Ε

Η ενόργανη γυμναστική σε βοηθάει να ασκήσεις όλες τις μυϊκές ομάδες, μικρές ή μεγάλες. Επιπλέον να καλλιεργήσεις:

- *Αυτό-πειθαρχία, γιατί μαθαίνεις ποια είναι τα όρια του σώματός σου και δεν τα υπερβαίνεις.*
- *Αυτοπεποίθηση και θάρρος, γιατί μπορείς να δοκιμάζεις νέες δεξιότητες με συνεχώς αυξανόμενο βαθμό δυσκολίας.*
- *Συνεργασία, καθώς για να κάνεις κάποιες ασκήσεις θα πρέπει να σε βοηθούν με συγκεκριμένο τρόπο οι συμμαθητές σου και το ίδιο να πράττεις και εσύ.*
- *Υπευθυνότητα, γιατί θα πρέπει να γνωρίζεις με ποιον ακριβώς τρόπο θα βοηθήσεις σε μια συγκεκριμένη άσκηση το συναθλητή σου.*
- *Δημιουργικότητα, καθώς για να πραγματοποιήσεις μια μικρή σύνθεση (πρόγραμμα) θα πρέπει να επιλέξεις μια σειρά ανεξάρτητων ασκήσεων με τρόπο ορθολογικό αλλά και πρωτότυπο.*

.....

1^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΟΜΑΔΑΣ Ε

1^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΟΜΑΔΑ Ε

Αποστολή: Αποστολή σας είναι: α. να προσδιορίσετε το περιεχόμενο του όρου «αφήγηση» μέσω αναζήτησης σε ηλεκτρονικά λεξικά, β. να επισημάνετε χαρακτηριστικά της αφήγησης στο κείμενο που σας δίνεται με υπερδεσμό, γ. να εντοπίσετε μέσα από σώμα αυθεντικών κειμένων αυτά που ανήκουν στον κειμενικό τύπο της αφήγησης.

Τρόπος εργασίας: Εργαστείτε ομαδικά, αφού αναλάβετε ρόλους: χειριστή ή χειριστών Η/Υ, αναγνώστη του έντυπου φύλλου εργασίας – συντονιστή, γραμματέα για συμπλήρωση του ηλεκτρονικού φύλλου, διαμεσολαβητή για απορίες προς τον εκπαιδευτικό, εκπροσώπου για ανακοίνωση της εργασίας σας στην ολομέλεια. Οι απαντήσεις στα τρία πρώτα ζητούμενα θα ανακοινωθούν αμέσως μετά την ολοκλήρωσή τους. Η ανακοίνωση των υπολοίπων θα γίνει κατά την επόμενη διδακτική ώρα.

Χρόνος εργασίας: Για τα τρία πρώτα ζητούμενα 5', για τα υπόλοιπα 25' περίπου.

1. Αναζητήστε σε όλα τα λεξικά της [Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα](#) τον ορισμό του όρου «αφήγηση» και καταγράψτε τον.

.....

2. Σε τι ενδεχομένως διαφοροποιείται από τους ορισμούς που διατυπώθηκαν στην τάξη προφορικά;

3. Από την αναζήτησή σας προέκυψαν δύο λήμματα, ένα από το Λεξικό Τριανταφυλλίδη και ένα από το Λεξικό Γεωργακά. Ποιες διαφορές επισημαίνετε στο περιεχόμενο και στη δομή του κάθε λήμματος, καθώς και στο είδος του λεξικού;

4. Μελετήστε τη 2^η παράγραφο του κειμένου «[Δίηγηση Θεόδωρου Κολοκοτρώνη](#)».

α. Ποιος είναι ο πομπός / αφηγητής και ποιος ο δέκτης της αφήγησης;

β. Ο αφηγητής (επιλέξτε):

μετέχει στα γεγονότα (άμεση γνώση)	δεν μετέχει στα γεγονότα (έμμεση γνώση)
ως πρωταγωνιστής	
ως αυτόπτης μάρτυρας	

γ. Ποιο ρηματικό πρόσωπο επικρατεί στην αφήγηση;

δ. Ποιος ρηματικός χρόνος επικρατεί στην αφήγηση;

ε. Οι πληροφορίες που δίνει ο πομπός αφορούν (σημειώστε):

τον τόπο

τα (πιθανά) αίτια του γεγονότος ή των γεγονότων

τον χρόνο

τη χρονική διαδοχή των συμβάντων

τα πρόσωπα

στ. «Καθολική αρχή της αφήγησης είναι οι σχέσεις αιτιότητας, δηλαδή οι τρόποι με τους οποίους μια κατάσταση ή ένα συμβάν επηρεάζει τους όρους εμφάνισης μιας άλλης κατάστασης ή συμβάντος» (Π. Πολίτης, 2006). Να καταχωρίσετε στον παρακάτω πίνακα τα συμβάντα που συνδέονται αιτιολογικά μεταξύ τους, επισημαίνοντας και τους δείκτες αιτιότητας όπου υπάρχουν (να προσθέσετε στον πίνακα νέες γραμμές, αν χρειάζεται).

ΣΥΜΒΑΝ Α	ΣΥΜΒΑΝ Β	ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΙΤΙΟΤΗΤΑΣ

ζ. Να σημειώσετε τους χρονικούς δείκτες της αφήγησης που δηλώνουν τη χρονική αλληλουχία των γεγονότων.

.....

η. Σε ποια από τις παρακάτω κατηγορίες αφηγηματικού είδους ανήκει το κείμενο; (υπογραμμίστε)

Αφήγηση πραγματικού γεγονότος / Αφήγηση πλασματικού γεγονότος / Μεικτή

θ. Η αφήγηση στο κείμενο εξυπηρετεί (επιλέξτε):

Στόχους της λογοτεχνίας (μυθοπλαστική αφήγηση)

Στόχους της ιστορίας (ιστορική αφήγηση)

Καθημερινές ανάγκες (ρεαλιστική αφήγηση)

ι. Ποιος θεωρείτε ότι είναι ο συγκεκριμένος στόχος της αφήγησης στο κείμενο;

.....

ια. Να επιλέξετε από τα παρακάτω το αφηγηματικό είδος στο οποίο ανήκει το κείμενο, αφού λάβετε υπόψη σας τον πομπό, τον δέκτη, το περιεχόμενο, τον σκοπό, το ύφος, και τη δομή του.

Ιστοριογραφία	Βιογραφικό σημείωμα
Βιογραφία	Αυτοβιογραφία
Μυθιστορηματική βιογραφία	Ημερολόγιο
Απομνημονεύματα	Μαρτυρία / μαρτυρική κατάθεση
Προσωπική αφήγηση	Υπηρεσιακή αναφορά
Επιστημονική ανακοίνωση	Πρακτικά συνεδρίασης
Επιστολή διαμαρτυρίας	Επιστολή / αλληλογραφία
Μυθιστόρημα	Ιστορικό μυθιστόρημα
Αφηγηματικό ποίημα	Παραμύθι
Είδηση / ρεπορτάζ / αθλητική αφήγηση	Χρονογράφημα / Ευθυμογράφημα
Σενάριο	Δικανική (νομική) αφήγηση
Μήνυση	Ηλεκτρονική / διαδικτυακή επικοινωνία (chat, e-mail, sms)

ιβ. Να προσδιορίσετε το ύφος του αφηγηματικού κειμένου, λαμβάνοντας υπόψη σας τον πομπό, τον δέκτη, τον τόπο, τον χρόνο, το περιεχόμενο, τον σκοπό της επικοινωνίας, το είδος του αφηγηματικού κειμένου και το μέσο / κανάλι που χρησιμοποιείται. Συμβουλευτείτε για τα επίπεδα ύφους το βιβλίο των *Γλωσσικών Ασκήσεων* [εδώ](#).

.....

5. Ποια από τα παρακάτω κείμενα είναι αφηγηματικά; Πώς αιτιολογείτε την επιλογή σας;

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Τι στριμωγμένοι που ήμασταν σε κείνη την πλατφόρμα του λεωφορείου! Και τι γελοίος κι ανόητος που έδειχνε εκείνος ο νεαρός! Και τι θαρρείτε πως έκανε; Ούτε λίγο ούτε πολύ τα 'βαλε με τον ταλαίπωρο το διπλανό του! Κι ο λόγος; Ισχυρίστηκε -αυτός ο λιμοκοντόρος!- πως το ανθρωπάκι δίπλα του τον έσπρωχνε! Σα να μην έφτανε αυτό, μόλις είδε μια θέση ελεύθερη, όρμηξε να την πιάσει! Αντί να την παραχωρήσει σε μια κυρία!

Δύο ώρες αργότερα, μαντέψτε ποιον συνάντησα μπροστά στο σταθμό του Σαιν Λαζάρ; Τον ίδιο το λιμοκοντόρο! Να παίρνει συμβουλές για το ντύσιμό του! Από κάποιον φίλο του!

Απίστευτο!

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Το φασματοσκόπιο (ή φασματογράφος) πρίσματος είναι ένα όργανο με το οποίο γίνεται η ανάλυση μίας δέσμης φωτός και η μελέτη του φάσματός της. Αποτελείται από τρία βασικά μέρη, τον κατευθυντήρα, το πρίσμα και τη δίοπτρα. Το φως μίας πηγής εισέρχεται στον κατευθυντήρα, εξέρχεται από αυτόν, έτσι ώστε οι ακτίνες να είναι μεταξύ τους παράλληλες, προσπίπτει στο πρίσμα και αναλύεται στο φάσμα του. Οι εξερχόμενες ακτίνες παρατηρούνται από τη δίοπτρα. Περιστρέφοντας το πρίσμα ή τη δίοπτρα μπορούμε να παρατηρήσουμε τα διάφορα μήκη κύματος. Αν στη δίοπτρα προσαρμόσουμε το φακό μιας φωτογραφικής μηχανής, το φάσμα αποτυπώνεται στο φιλμ (φασματογράφος) και έτσι μπορούμε να μελετάμε τα μήκη κύματος του φωτός που εκπέμπει μία πηγή, λόγου χάρη το πυρακτωμένο νήμα ενός λαμπτήρα φωτισμού (λαμπτήρας πυρακτώσεως), ή μία λυχνία ατμών νατρίου.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Τα ελληνιστικά βασίλεια δέχθηκαν ένα μεγάλο μεταναστευτικό ρεύμα από την Ελλάδα και απέβησαν για πολλά χρόνια κυψέλες του ελληνικού πολιτισμού. Βαθμιαία παρήκμασαν και υπέκυψαν στη Ρώμη, τη νέα δύναμη που πρόβαλε στη Δύση.

ΚΕΙΜΕΝΟ Δ

Δειλά δειλά στις αρχές της δεκαετίας του '80 και έκτοτε με εντυπωσιακά επιταχυνόμενους ρυθμούς, οι υπολογιστές έχουν εισχωρήσει τόσο στο χώρο της δουλειάς, όσο και στο σπίτι, σε κάθε σημείο του πλανήτη. Η μείωση του όγκου τους, η μαζική παραγωγή τους με παράλληλη μείωση του κόστους, η εξάπλωση των εφαρμογών τους σε όλες σχεδόν τις δραστηριότητες, η σύζευξή τους με τις τηλεπικοινωνίες και η εντυπωσιακή εξέλιξη εφαρμογών με την τεχνολογία των πολυμέσων έφεραν τα μηχανήματα αυτά, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, κοντά σε κάθε σχεδόν άνθρωπο.

ΚΕΙΜΕΝΟ Ε

Η ενόργανη γυμναστική σε βοηθάει να ασκήσεις όλες τις μυϊκές ομάδες, μικρές ή μεγάλες. Επιπλέον να καλλιεργήσεις:

- Αυτό-πειθαρχία, γιατί μαθαίνεις ποια είναι τα όρια του σώματός σου και δεν τα υπερβαίνεις.*
- Αυτοπεποίθηση και θάρρος, γιατί μπορείς να δοκιμάζεις νέες δεξιότητες με συνεχώς αυξανόμενο βαθμό δυσκολίας.*
- Συνεργασία, καθώς για να κάνεις κάποιες ασκήσεις θα πρέπει να σε βοηθούν με συγκεκριμένο τρόπο οι συμμαθητές σου και το ίδιο να πράττεις και εσύ.*
- Υπευθυνότητα, γιατί θα πρέπει να γνωρίζεις με ποιον ακριβώς τρόπο θα βοηθήσεις σε μια συγκεκριμένη άσκηση το συναθλητή σου.*
- Δημιουργικότητα, καθώς για να πραγματοποιήσεις μια μικρή σύνθεση (πρόγραμμα) θα πρέπει να επιλέξεις μια σειρά ανεξάρτητων ασκήσεων με τρόπο ορθολογικό αλλά και πρωτότυπο.*

.....

1^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΟΜΑΔΑΣ ΣΤ

1^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΟΜΑΔΑ ΣΤ

Αποστολή: Αποστολή σας είναι: α. να προσδιορίσετε το περιεχόμενο του όρου «αφήγηση» μέσω αναζήτησης σε ηλεκτρονικά λεξικά, β. να επισημάνετε χαρακτηριστικά της αφήγησης στο κείμενο που σας δίνεται με υπερδεσμό, γ. να εντοπίσετε μέσα από σώμα αυθεντικών κειμένων αυτά που ανήκουν στον κειμενικό τύπο της αφήγησης.

Τρόπος εργασίας: Εργαστείτε ομαδικά, αφού αναλάβετε ρόλους: χειριστή ή χειριστών Η/Υ, αναγνώστη του έντυπου φύλλου εργασίας – συντονιστή, γραμματέα για συμπλήρωση του ηλεκτρονικού φύλλου, διαμεσολαβητή για απορίες προς τον εκπαιδευτικό, εκπροσώπου για ανακοίνωση της εργασίας σας στην ολομέλεια. Οι απαντήσεις στα τρία πρώτα ζητούμενα θα ανακοινωθούν αμέσως μετά την ολοκλήρωσή τους. Η ανακοίνωση των υπολοίπων θα γίνει κατά την επόμενη διδακτική ώρα.

Χρόνος εργασίας: Για τα τρία πρώτα ζητούμενα 5', για τα υπόλοιπα 25' περίπου.

1. Αναζητήστε σε όλα τα λεξικά της [Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα](#) τον ορισμό του όρου «αφήγηση» και καταγράψτε τον.
.....
2. Σε τι ενδεχομένως διαφοροποιείται από τους ορισμούς που διατυπώθηκαν στην τάξη προφορικά;

3. Από την αναζήτησή σας προέκυψαν δύο λήμματα, ένα από το Λεξικό Τριανταφυλλίδη και ένα από το Λεξικό Γεωργακά. Ποιες διαφορές επισημαίνετε στο περιεχόμενο και στη δομή του κάθε λήμματος, καθώς και στο είδος του λεξικού;

4. Μελετήστε το [Κείμενο 5](#) από το ηλεκτρονικό βιβλίο της Έκφρασης - Έκθεσης Α' Γενικού Λυκείου.

α. Ποιος είναι ο πομπός / αφηγητής και ποιος ο δέκτης της αφήγησης;

β. Ο αφηγητής (επιλέξτε):

μετέχει στα γεγονότα (άμεση γνώση)	δεν μετέχει στα γεγονότα (έμμεση γνώση)
ως πρωταγωνιστής	
ως αυτόπτης μάρτυρας	

γ. Ποιο ρηματικό πρόσωπο επικρατεί στην αφήγηση;

δ. Ποιος ρηματικός χρόνος επικρατεί στην αφήγηση;

ε. Οι πληροφορίες που δίνει ο πομπός αφορούν (σημειώστε):

τον τόπο	τα (πιθανά) αίτια του γεγονότος ή των γεγονότων
τον χρόνο	τη χρονική διαδοχή των συμβάντων
τα πρόσωπα	

στ. «Καθολική αρχή της αφήγησης είναι οι σχέσεις αιτιότητας, δηλαδή οι τρόποι με τους οποίους μια κατάσταση ή ένα συμβάν επηρεάζει τους όρους εμφάνισης μιας άλλης κατάστασης ή συμβάντος» (Π. Πολίτης, 2006). Να καταχωρίσετε στον παρακάτω πίνακα τα συμβάντα που συνδέονται αιτιολογικά μεταξύ τους, επισημαίνοντας και τους δείκτες αιτιότητας όπου υπάρχουν (να προσθέσετε στον πίνακα νέες γραμμές, αν χρειάζεται).

ΣΥΜΒΑΝ Α	ΣΥΜΒΑΝ Β	ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΙΤΙΟΤΗΤΑΣ

ζ. Να σημειώσετε τους χρονικούς δείκτες της αφήγησης που δηλώνουν τη χρονική αλληλουχία των γεγονότων.

.....

η. Σε ποια από τις παρακάτω κατηγορίες αφηγηματικού είδους ανήκει το κείμενο; (υπογραμμίστε)

Αφήγηση πραγματικού γεγονότος / Αφήγηση πλασματικού γεγονότος / Μεικτή

θ. Η αφήγηση στο κείμενο εξυπηρετεί (επιλέξτε):

Στόχους της λογοτεχνίας (μυθοπλαστική αφήγηση)

Στόχους της ιστορίας (ιστορική αφήγηση)

Καθημερινές ανάγκες (ρεαλιστική αφήγηση)

ι. Ποιος θεωρείτε ότι είναι ο συγκεκριμένος στόχος της αφήγησης στο κείμενο;

.....

ια. Να επιλέξετε από τα παρακάτω το αφηγηματικό είδος στο οποίο ανήκει το κείμενο, αφού λάβετε υπόψη σας τον πομπό, τον δέκτη, το περιεχόμενο, τον σκοπό, το ύφος, και τη δομή του.

Ιστοριογραφία	Βιογραφικό σημείωμα
Βιογραφία	Αυτοβιογραφία
Μυθιστορηματική βιογραφία	Ημερολόγιο
Απομνημονεύματα	Μαρτυρία / μαρτυρική κατάθεση
Προσωπική αφήγηση	Υπηρεσιακή αναφορά
Επιστημονική ανακοίνωση	Πρακτικά συνεδρίασης
Επιστολή διαμαρτυρίας	Επιστολή / αλληλογραφία
Μυθιστόρημα	Ιστορικό μυθιστόρημα
Αφηγηματικό ποίημα	Παραμύθι
Είδηση / ρεπορτάζ / αθλητική αφήγηση	Χρονογράφημα / Ευθυμογράφημα
Σενάριο	Δικανική (νομική) αφήγηση
Μήνυση	Ηλεκτρονική / διαδικτυακή επικοινωνία (chat, e-mail, sms)

ιβ. Να προσδιορίσετε το ύφος του αφηγηματικού κειμένου, λαμβάνοντας υπόψη σας τον πομπό, τον δέκτη, τον τόπο, τον χρόνο, το περιεχόμενο, τον σκοπό της επικοινωνίας, το είδος του αφηγηματικού κειμένου και το μέσο / κανάλι που χρησιμοποιείται. Συμβουλευτείτε για τα επίπεδα ύφους το βιβλίο των *Γλωσσικών Ασκήσεων* [εδώ](#).

.....

5. Ποια από τα παρακάτω κείμενα είναι αφηγηματικά; Πώς αιτιολογείτε την επιλογή σας;

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Τι στριμωγμένοι που ήμασταν σε κείνη την πλατφόρμα του λεωφορείου! Και τι γελοίος κι ανόητος που έδειχνε εκείνος ο νεαρός! Και τι θαρρείτε πως έκανε; Ούτε λίγο ούτε πολύ τα 'βαλε με τον ταλαίπωρο το διπλανό του! Κι ο λόγος; Ισχυρίστηκε -αυτός ο λιμοκοντόρος!- πως το ανθρωπάκι δίπλα του τον έσπρωχνε! Σα να μην έφτανε αυτό, μόλις είδε μια θέση ελεύθερη, όρμηξε να την πιάσει! Αντί να την παραχωρήσει σε μια κυρία!

Δύο ώρες αργότερα, μαντέψτε ποιον συνάντησα μπροστά στο σταθμό του Σαιν Λαζάρ; Τον ίδιο το λιμοκοντόρο! Να παίρνει συμβουλές για το ντύσιμό του! Από κάποιον φίλο του!

Απίστευτο!

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Το φασματοσκόπιο (ή φασματογράφος) πρίσματος είναι ένα όργανο με το οποίο γίνεται η ανάλυση μίας δέσμης φωτός και η μελέτη του φάσματός της. Αποτελείται από τρία βασικά μέρη, τον κατευθυντήρα, το πρίσμα και τη δίοπτρα. Το φως μίας πηγής εισέρχεται στον κατευθυντήρα, εξέρχεται από αυτόν, έτσι ώστε οι ακτίνες να είναι μεταξύ τους παράλληλες, προσπίπτει στο πρίσμα και αναλύεται στο φάσμα του. Οι εξερχόμενες ακτίνες παρατηρούνται από τη δίοπτρα. Περιστρέφοντας το πρίσμα ή τη δίοπτρα μπορούμε να παρατηρήσουμε τα διάφορα μήκη κύματος. Αν στη δίοπτρα προσαρμόσουμε το φακό μιας φωτογραφικής μηχανής, το φάσμα αποτυπώνεται στο φιλμ (φασματογράφος) και έτσι μπορούμε να μελετάμε τα μήκη κύματος του φωτός που εκπέμπει μία πηγή, λόγου χάρη το πυρακτωμένο νήμα ενός λαμπτήρα φωτισμού (λαμπτήρας πυρακτώσεως), ή μία λυχνία ατμών νατρίου.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Τα ελληνιστικά βασίλεια δέχθηκαν ένα μεγάλο μεταναστευτικό ρεύμα από την Ελλάδα και απέβησαν για πολλά χρόνια κυψέλες του ελληνικού πολιτισμού. Βαθμιαία παρήκμασαν και υπέκυψαν στη Ρώμη, τη νέα δύναμη που πρόβαλε στη Δύση.

ΚΕΙΜΕΝΟ Δ

Δειλά δειλά στις αρχές της δεκαετίας του '80 και έκτοτε με εντυπωσιακά επιταχυνόμενους ρυθμούς, οι υπολογιστές έχουν εισχωρήσει τόσο στο χώρο της δουλειάς, όσο και στο σπίτι, σε κάθε σημείο του πλανήτη. Η μείωση του όγκου τους, η μαζική παραγωγή τους με παράλληλη μείωση του κόστους, η εξάπλωση των εφαρμογών τους σε όλες σχεδόν τις δραστηριότητες, η σύζευξή τους με τις τηλεπικοινωνίες και η εντυπωσιακή εξέλιξη εφαρμογών με την τεχνολογία των πολυμέσων έφεραν τα μηχανήματα αυτά, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, κοντά σε κάθε σχεδόν άνθρωπο.

ΚΕΙΜΕΝΟ Ε

Η ενόργανη γυμναστική σε βοηθάει να ασκήσεις όλες τις μυϊκές ομάδες, μικρές ή μεγάλες. Επιπλέον να καλλιεργήσεις:

- *Αυτό-πειθαρχία, γιατί μαθαίνεις ποια είναι τα όρια του σώματός σου και δεν τα υπερβαίνεις.*
- *Αυτοπεποίθηση και θάρρος, γιατί μπορείς να δοκιμάζεις νέες δεξιότητες με συνεχώς αυξανόμενο βαθμό δυσκολίας.*
- *Συνεργασία, καθώς για να κάνεις κάποιες ασκήσεις θα πρέπει να σε βοηθούν με συγκεκριμένο τρόπο οι συμμαθητές σου και το ίδιο να πράττεις και εσύ.*
- *Υπευθυνότητα, γιατί θα πρέπει να γνωρίζεις με ποιον ακριβώς τρόπο θα βοηθήσεις σε μια συγκεκριμένη άσκηση το συναθλητή σου.*
- *Δημιουργικότητα, καθώς για να πραγματοποιήσεις μια μικρή σύνθεση (πρόγραμμα) θα πρέπει να επιλέξεις μια σειρά ανεξάρτητων ασκήσεων με τρόπο ορθολογικό αλλά και πρωτότυπο.*

.....

2^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΟΜΑΔΑΣ Α

2^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΟΜΑΔΑ Α

Αποστολή: Μελετήστε την [κατάθεση](#) αυτόπτη μάρτυρα σε τροχαίο ατύχημα. Υποθέστε ότι είστε ο οδηγός που προκάλεσε το τροχαίο και αφηγήσθε το περιστατικό στην οικογένειά σας, εκφράζοντας τα προσωπικά σας συναισθήματα και προσθέτοντας λεπτομέρειες και σχόλια.

Τρόπος εργασίας: Εργαστείτε ομαδικά, αφού αναλάβετε ρόλους: χειριστή ή χειριστών Η/Υ, αναγνώστη του έντυπου φύλλου εργασίας – συντονιστή, γραμματέα για συμπλήρωση του ηλεκτρονικού φύλλου, διαμεσολαβητή για απορίες προς τον εκπαιδευτικό, εκπροσώπου για ανακοίνωση της εργασίας σας στην ολομέλεια.

Χρόνος εργασίας: 35' περίπου.

ΚΕΙΜΕΝΟ

.....
.....

Προσδιορίστε το ύφος της αφήγησης στο κείμενο που δημιουργήσατε, καθώς και τις αλλαγές που κάνατε στη σύνταξη, το ρηματικό πρόσωπο, το λεξιλόγιο και την παρουσίαση των γεγονότων.

.....
.....
.....

2^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΟΜΑΔΑΣ Β

2^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΟΜΑΔΑ Β

Αποστολή: Αποστολή σας είναι, αφού μελετήσετε το απόσπασμα από [βιογραφία](#) του Σπύρου Λούη, να συντάξετε το αυτοβιογραφικό του σημείωμα.

Τρόπος εργασίας: Εργαστείτε ομαδικά, αφού αναλάβετε ρόλους: χειριστή ή χειριστών Η/Υ, αναγνώστη του έντυπου φύλλου εργασίας – συντονιστή, γραμματέα για συμπλήρωση του ηλεκτρονικού φύλλου, διαμεσολαβητή για απορίες προς τον εκπαιδευτικό, εκπροσώπου για ανακοίνωση της εργασίας σας στην ολομέλεια.

Χρόνος εργασίας: 35' περίπου.

ΚΕΙΜΕΝΟ

.....

.....

.....

Προσδιορίστε το ύφος της αφήγησης στο κείμενο που δημιουργήσατε, καθώς και τις αλλαγές που κάνατε στη σύνταξη, το ρηματικό πρόσωπο, το λεξιλόγιο και την παρουσίαση των γεγονότων.

.....

.....

.....

2^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΟΜΑΔΑΣ Γ

2^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΟΜΑΔΑ Γ

Αποστολή: Αποστολή σας είναι, αφού μελετήσετε [μήνυση](#) φοιτητών εναντίον ταξιδιωτικού πράκτορα, να γράψετε σύντομη είδηση στην οποία να παραθέτετε τα γεγονότα αντικειμενικά και στη χρονική τους διαδοχή. Μην παραλείψετε να βάλετε τίτλο στο κείμενό σας.

Τρόπος εργασίας: Εργαστείτε ομαδικά, αφού αναλάβετε ρόλους: χειριστή ή χειριστών Η/Υ, αναγνώστη του έντυπου φύλλου εργασίας – συντονιστή, γραμματέα για συμπλήρωση του ηλεκτρονικού φύλλου, διαμεσολαβητή για απορίες προς τον εκπαιδευτικό, εκπροσώπου για ανακοίνωση της εργασίας σας στην ολομέλεια.

Χρόνος εργασίας: 35' περίπου.

ΚΕΙΜΕΝΟ

.....

.....

.....

Προσδιορίστε το ύφος της αφήγησης στο κείμενο που δημιουργήσατε, καθώς και τις αλλαγές που κάνατε στη σύνταξη, το ρηματικό πρόσωπο, το λεξιλόγιο και την παρουσίαση των γεγονότων.

.....

.....

2^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΟΜΑΔΑΣ Δ

2^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΟΜΑΔΑ Δ

Αποστολή: Αποστολή σας είναι, αφού μελετήσετε [σύντομη είδηση](#) από τον ημερήσιο Τύπο, να συντάξετε την κατάθεση αυτόπτη μάρτυρα, με αφήγηση των γεγονότων σε χρονολογική σειρά και χωρίς έκφραση προσωπικών συναισθημάτων.

Τρόπος εργασίας: Εργαστείτε ομαδικά, αφού αναλάβετε ρόλους: χειριστή ή χειριστών Η/Υ, αναγνώστη του έντυπου φύλλου εργασίας – συντονιστή, γραμματέα για συμπλήρωση του ηλεκτρονικού φύλλου, διαμεσολαβητή για απορίες προς τον εκπαιδευτικό, εκπροσώπου για ανακοίνωση της εργασίας σας στην ολομέλεια.

Χρόνος εργασίας: 35' περίπου.

ΚΕΙΜΕΝΟ

.....
.....
.....

Προσδιορίστε το ύφος της αφήγησης στο κείμενο που δημιουργήσατε, καθώς και τις αλλαγές που κάνατε στη σύνταξη, το ρηματικό πρόσωπο, το λεξιλόγιο και την παρουσίαση των γεγονότων.

.....
.....
.....

2^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΟΜΑΔΑΣ Ε

2^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΟΜΑΔΑ Ε

Αποστολή: Αποστολή σας είναι, αφού μελετήσετε [ανεπτυγμένη είδηση-αφήγηση](#) από τον ημερήσιο Τύπο, να υποθέσετε ότι είστε ένα από τα πρωταγωνιστικά πρόσωπα της ιστορίας που αφηγείται την περιπέτειά του στο ημερολόγιό του. Μην παραλείψετε να δηλώσετε τον τόπο και τον χρόνο σύνταξης της ημερολογιακής σας αφήγησης.

Τρόπος εργασίας: Εργαστείτε ομαδικά, αφού αναλάβετε ρόλους: χειριστή ή χειριστών Η/Υ, αναγνώστη του έντυπου φύλλου εργασίας – συντονιστή, γραμματέα για συμπλήρωση του ηλεκτρονικού φύλλου, διαμεσολαβητή για απορίες προς τον εκπαιδευτικό, εκπροσώπου για ανακοίνωση της εργασίας σας στην ολομέλεια.

Χρόνος εργασίας: 35' περίπου.

ΚΕΙΜΕΝΟ

.....
.....

Προσδιορίστε το ύφος της αφήγησης στο κείμενο που δημιουργήσατε, καθώς και τις αλλαγές που κάνατε στη σύνταξη, το ρηματικό πρόσωπο, το λεξιλόγιο και την παρουσίαση των γεγονότων.

.....
.....

2^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΟΜΑΔΑΣ ΣΤ

2^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΟΜΑΔΑ ΣΤ

Αποστολή: Αποστολή σας είναι, αφού μελετήσετε απόσπασμα από [μυθιστόρημα](#), να συνθέσετε την αφήγηση της δασκάλας σε συνάδελφό της για το περιστατικό με το χαρτί-σαΐτα.

Τρόπος εργασίας: Εργαστείτε ομαδικά, αφού αναλάβετε ρόλους: χειριστή ή χειριστών Η/Υ, αναγνώστη του έντυπου φύλλου εργασίας – συντονιστή, γραμματέα για συμπλήρωση του ηλεκτρονικού φύλλου, διαμεσολαβητή για απορίες προς τον εκπαιδευτικό, εκπροσώπου για ανακοίνωση της εργασίας σας στην ολομέλεια.

Χρόνος εργασίας: 35' περίπου.

ΚΕΙΜΕΝΟ

.....

Προσδιορίστε το ύφος της αφήγησης στο κείμενο που δημιουργήσατε, καθώς και τις αλλαγές που κάνατε στη σύνταξη, το ρηματικό πρόσωπο, το λεξιλόγιο και την παρουσίαση των γεγονότων.

.....

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Σύμφωνα και με όσα αναφέρονται στη διδακτική πρόταση (Μπίλλα 2013β: 62), το σενάριο θα μπορούσε να επεκταθεί με δραστηριότητες-ασκήσεις ύφους (Κενώ 1984) που δίνουν έμφαση στις διαφορετικές υφολογικές επιλογές κατά την αφήγηση, καθώς και στα αποτελέσματά τους. Θα είχαν, επίσης, ενδιαφέρον δραστηριότητες μετατροπής πολυτροπικών αφηγήσεων σε γλωσσικές και το αντίστροφο. Σε ό,τι αφορά την αξιολόγηση της αποκτηθείσας γνώσης μέσω εννοιολογικού χάρτη, αυτή θα μπορούσε να γίνει όχι μόνο με τη συμπλήρωση των κενών θέσεων, αλλά και με τη δημιουργία χάρτη από τους ίδιους τους μαθητές με βάση δοσμένες έννοιες (Μπίλλα & Θεοχαρόπουλος 2008), όπως τις έννοιες «αφηγητής», «αφηγηματική πράξη», «πρωταγωνιστής», «σχέσεις αιτιότητας» κτλ.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Κατά την εφαρμογή του σεναρίου, οι μαθητές είχαν τη δυνατότητα να προσεγγίσουν δημιουργικά την έννοια της αφήγησης, όχι μόνο δηλαδή ως αναγνώστες αλλά και ως συντάκτες αφηγηματικών κειμένων σε δοσμένες επικοινωνιακές περιστάσεις. Θεωρώ ότι κατά αυτόν τον τρόπο συνειδητοποίησαν περισσότερο την έννοια της περιστασης επικοινωνίας, υιοθέτησαν την οπτική διαφορετικών αφηγητών από αυτούς των κειμένων με τα οποία εργάστηκαν, στοιχείο που βοηθά στην καλλιέργεια της ενσυναίσθησης αλλά και στη συνειδητοποίηση της σχετικότητας της κάθε οπτικής. Επιπλέον, κλήθηκαν να κάνουν επιλογές, να συγκρίνουν και να διακρίνουν, γεγονός που συμβάλλει στην ανάπτυξη του κριτικού γραμματισμού. Κατά τη συγκεκριμένη εφαρμογή δόθηκε, επίσης, η δυνατότητα παιδαγωγικής αξιοποίησης των λαθών των μαθητών, στοιχείο που θεωρώ ότι υπήρξε πολύ σημαντικό.

Σε ό,τι αφορά το χρονοδιάγραμμα υλοποίησής του, στην πράξη προέκυψαν τα

εξής στοιχεία. Το σενάριο μπορεί να εφαρμοστεί αποτελεσματικότερα σε πέντε ώρες. Για τη συμπλήρωση του εννοιολογικού χάρτη χρειάζεται να αφιερωθεί ξεχωριστή διδακτική ώρα, ώστε να υπάρχει χρόνος για συζήτηση.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Δαβή, Κ. & Κ. Μακρής. 2008. *Χάρτες εννοιών – Η εφαρμογή τους στο σχολείο*. Πτυχιακή εργασία. Α.Σ.ΠΑΙ.ΤΕ. – Ε.Π.ΠΑΙ.Κ. Θεσσαλονίκη.
- Kalantzis, M. & B. Cope. 2001. «Πολυγραμματισμοί» (μτφρ. Ν. Γεωργίου). [*Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα*](#)
- Κενώ, Ρ. 1984. *Ασκήσεις ύφους*. (μτφρ. Α. Κυριακίδης). Αθήνα: Ύψιλον.
- Μιχάλης, Α. 2009. Καλλιέργεια επικοινωνιακών δεξιοτήτων μέσω της αξιοποίησης του διαδικτύου στο γλωσσικό μάθημα. *5^ο Πανελλήνιο Συνέδριο των Εκπαιδευτικών για τις Τ.Π.Ε.* Σύρος (8-10 Μαΐου 2009). Διαθέσιμο: http://www.epyna.eu/agialama/synedrio_syros_5/filologoi.htm [29/08/2013]
- Μπίλλα, Π. 2012. *Η γλώσσα των νέων*. Διδακτικό σενάριο για τη Νεοελληνική Γλώσσα (Α΄ Λυκείου) στο πλαίσιο της Πράξης «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση». Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.
- Μπίλλα, Π. 2013α. *Οικογενειακές ιστορίες*. Διδακτικό σενάριο για τη Νεοελληνική Γλώσσα (Α΄ Λυκείου) στο πλαίσιο της Πράξης «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» του Επιχειρησιακού Προγράμματος

«Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση». Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

Μπίλλα, Π. 2013β. *Η αφήγηση ως πράξη επικοινωνίας*. Νεοελληνική Γλώσσα (Α΄ Λυκείου) στο πλαίσιο της Πράξης «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση». Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

Μπίλλα, Π. & Ι. Θεοχαρόπουλος. 2008. Σενάρια χρήσης, διδακτικής και παιδαγωγικής αξιοποίησης του λογισμικού ανοιχτού κώδικα IHMC CmapTools για τη δημιουργία, δημοσίευση και ανταλλαγή εννοιολογικών χαρτών και οντολογιών. *Πρακτικά 1^ο Πανελληνίου Εκπαιδευτικού Συνεδρίου Ημαθίας*. Διαθέσιμο: σε flashpaper: http://ekped.gr/praktika/filo/11_104k.swf και σε *.pdf: <http://www.pe04.net/rep/eklib/cmmaps/Billa-revised.pdf>

Νέο Πρόγραμμα Σπουδών. 2011. *Πρόγραμμα Σπουδών Νέας Ελληνική Γλώσσας Α΄ Λυκείου*.

Παυλίδου, Μ. 2013. *Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία: μια προσέγγιση με άξονα τον γραμματισμό και τον σχολικό λόγο*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

Πολίτης, Π. 2006. «Αφήγηση». *Πόλη για την Ελληνική Γλώσσα*.

«[11 εφαρμογές για εννοιολογική/νοητική χαρτογράφηση web2.0](#)»

«[CmapTools – Ανάπτυξη νοητικών χαρτών](#)»